

DET KONGELIGE
FISKERIDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 35

(1999-2000)

Om lov om endring i lov 14. juni 1985 nr.
68 om oppdrett av fisk, skalldyr m.v.

*Tilråding fra Fiskeridepartementet av 7. april 2000, godkjent i
statsråd samme dag.*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Fiskeridepartementet legger i denne proposisjonen frem forslag om endringer i lov 14. juni 1985 nr. 68 om oppdrett av fisk, skalldyr m.v. (oppdrettsloven).

Formålet med hoveddelen av endringene er å etablere hjemmel til å sette i verk tiltak som vil redusere miljøbelastningen fra oppdrettsnæringen. Det foreslås at det etableres hjemmel i oppdrettsloven til å innføre godkjenningsordning for anlegg, innretninger og utstyr til bruk i oppdrettsvirksomhet, internkontroll og krav til miljøovervåking. Videre foreslås det at det gis ny og klarere hjemmel til å innføre forbud mot oppdrettsvirksomhet i bestemte områder.

De foreslåtte endringene vil styrke oppdrettsloven som det sentrale lovverk som samlet reflekterer de krav som stilles til den som driver oppdrettsvirksomhet. Oppdrettsloven får en sterkere miljøprofil ved at nye miljøbestemmelser tas inn i loven.

Fiskeridepartementet arbeider for å fremme en bærekraftig samfunnsutvikling basert på langsiktig og forsvarlig forvaltning av naturressursene. Ivarretakelse av det ytre miljø er av avgjørende betydning for fortsatt positiv utvikling av oppdrettsnæringen. For å oppnå dette er det en naturlig utvikling at oppdrettsloven i større grad stiller krav til vern av det omkringliggende miljøet. Dette er i samsvar med Stortingsmelding nr. 58 (1996-97) Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling - Dugnad for framtida. Det fremgår av meldingen at det er en målsetting at hver sektor skal ta økt miljøansvar.

Proposisjonen inneholder forslag om hjemmel til å innføre godkjenningsordning for anlegg, innretninger og utstyr til bruk i oppdrettsvirksomhet. En godkjenningsordning vil være et viktig tiltak for bl.a. å begrense rømming av fisk fra oppdrettsanleggene.

Det såkalte typegodkjenningsutvalget har foreslått å innføre en godkjenningsordning som stiller krav til produksjon av utstyr. Dette faller imidlertid utenfor gjeldende virkeområde for oppdrettsloven. På denne bakgrunn foreslås det at det gis hjemmel til at departementet, for å sikre at anleggene har forsvarlig teknisk standard, kan utvide virkeområdet i oppdrettsloven kan utvides til også å omfatte produksjon av varer og tjenester til oppdrettsvirksomhet.

Hjemmel til å innføre internkontroll gir adgang til å stille krav som vil forbedre anleggenes rutiner og bidra til sikrere drift og vedlikehold av anleggene.

For å kunne dokumentere miljøvirkninger av oppdrettsvirksomhet, og gi bedre grunnlag for å vurdere lokalitetenes bæreevne, foreslås det å gi hjemmel til å innføre krav om miljøovervåking. Med bakgrunn i miljøovervåkingen kan en følge utviklingen ved den enkelte lokalitet over tid, og iverksette motiltak før uakseptable miljøforhold oppstår.

Proposisjonen inneholder også forslag om at det gis ny og klarere hjemmel til å innføre forbud mot oppdrettsvirksomhet i bestemte områder. Departementet tar bl.a. sikte på at en videreført ordning med sikringssoner vil hjemles i denne bestemmelsen.

Videre foreslås det endringer i oppdrettslovens straffebestemmelse og innføring av en generell hjemmel til å kreve gebyr for oppgaver som gjøres av offentlige myndigheter innenfor lovens virkeområde

Implementering av ordninger med hjemmel i de foreslåtte bestemmelsene vil gjøres i samsvar med hensynet til forenkling av næringslovgivningen.

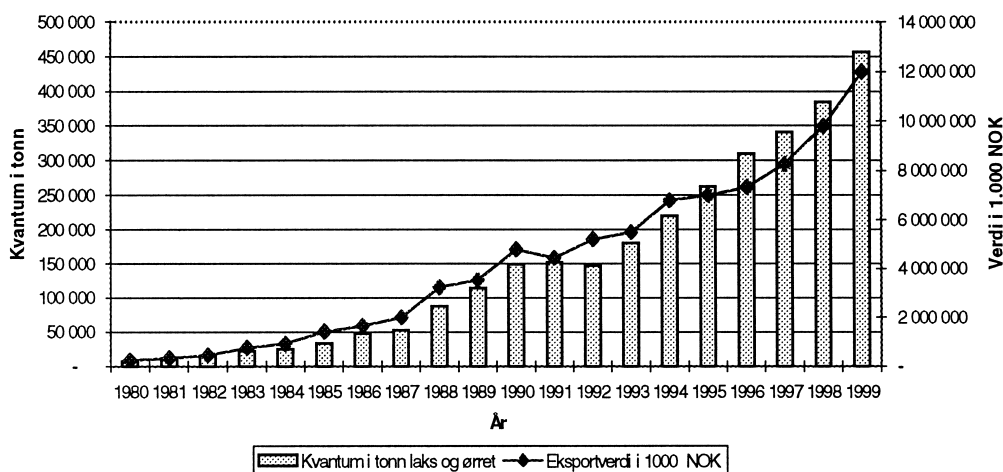
Forslaget om endringer i denne proposisjonen er første del av et pågående arbeid med revisjon av oppdrettsloven, hvor en blant annet følger opp forslag i St meld nr 48 (1994-95), Havbruk - en drivkraft i norsk kystnæring, (Havbruksmeldinga), som Stortinget gav sin tilslutning til, jf. Innst. S. nr. 150 (1995-96) Innstilling fra næringskomiteen om havbruk - en drivkraft i norsk kystnæring. Fiskeridepartementet tar sikte på å gjennomføre en helhetlig revisjon av oppdrettsloven for å utforme et tidsriktig rammeverk for næringen, hvor en bl.a. søker å gjøre lovverket mest mulig oversiktlig for næringsutøverne.

Det er gjort en omparagrafering av lovens bestemmelser. Dette er gjennomført også i fremstillingen av høringsbrevets forslag, slik at alle paragrafhenvisninger viser til ny paragrafering av loven.

2 Utviklingen i oppdrettsnæringen de seneste år

2.1 Økonomisk og strukturell utvikling

Oppdrettsnæringen har i løpet av 1990-årene utviklet seg til å bli en av Norges viktigste eksportnæringer. I 1999 ble det eksportert laks og ørret fra Norge til en verdi av ca. 12 milliarder kroner. Dette utgjør en betydelig del av Norges nasjonaløkonomi. Fra de ca. 770 konsesjoner som er i drift i 1999 ble det slaktet om lag 410.000 tonn laks og 49.000 tonn ørret. Til sammenligning var omsetningen i 1980 i underkant av 8.000 tonn, jf. figur 2.1.

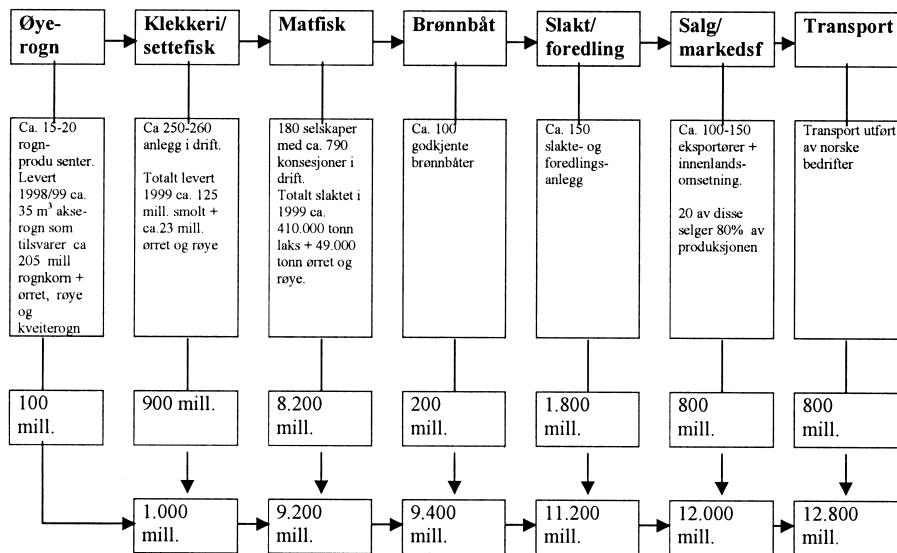

Figur 2.1 Eksportverdi- og slaktekvantum laks og ørret

Kilde: Eksportutvalget for fisk, Kontali Analyse AS

Til tross for den store produksjonsveksten innen oppdrett, viser tall fra Fiskeridirektoratet at næringen i dag bare sysselsetter om lag 4.000 personer direkte. Det betyr at produktiviteten på anleggene har økt betydelig det siste tiåret. I hele verdikjeden sysselsetter havbruksnæringen med tilknyttede virksomheter totalt ca. 20.000 personer. Fiskeridirektoratets driftsundersøkelser viser at 1998 ble det beste året noensinne for norsk havbruksnæring med et samlet overskudd på nesten 1 milliard kroner. 1999 tyder på å bli enda bedre.

Havbruksnæringens vekst i 1990-årene kan i hovedsak forklares gjennom de komparative fordelene Norge har av gunstige naturgitte forhold, stor global etterspørsel etter laks og ørret og høyere kompetanse i alle ledd i verdikjeden. De offentlige rammevilkår for næringen blir i hovedsak forvaltet med basis i oppdrettsloven. Figur 2.2 viser verdiskapningen i hele verdikjeden fra rogn til transport og marked i 1999.

Figur 2.2 Verdiskapningen i norsk havbruksnæring 1999 Laks, ørret og andre arter

Kilde: Kantali Analyse AS

Den gode utviklingen i norsk havbruksnæring har skjedd på tross av noen turbulente år på slutten av 1980-tallet og begynnelsen av 1990-tallet. I 1989 ble det rettet dumping- og subsidieanklager mot Norge i EU og USA som en følge av stor produksjon i Norge og resten av verden, med påfølgende prispress. USA innførte en straffetoll på ca. 26% for fersk laks i april 1991. Denne beslutningen stoppet i realiteten all norsk eksport av dette produktet til USA. USA var på dette tidspunktet et av de viktigste markedene for norsk laks. Bare en drøy måned før hadde EU henlagt dumpingsaken mot Norge.

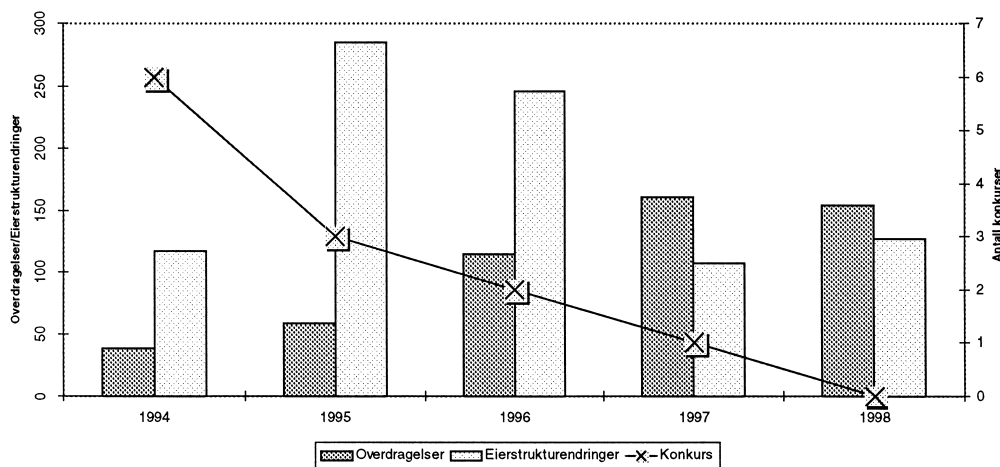
For å få opp prisene og stabilisere markedet bestemte Fiskeoppdretternes Salgslag (FOS) seg for å kjøpe og fryse inn all fisk som ikke ble solgt fersk fortløpende. Denne ordningen ble startet i 1990 og fortsatte i 1991. I november 1991 gikk FOS konkurs, og i ettertid er det ikke forekommet lovbeskyttet organisert salg av oppdrettslaks på førstehånd i Norge.

Selv om Norge hadde iverksatt nasjonale tiltak for å tilpasse produksjonen til markedet, leverte den skotske oppdrettsorganisasjonen i juli 1996 en dumping- og subsidieanklage rettet mot den norske oppdrettsnæringen. EU-kommisjonens undersøkelser konkluderte i april 1997 med at dumping hadde foregått, og at utjevningsberettigede subsidier var blitt gitt. Fra norsk side var en uenig i Kommisjonens beregninger og vurderinger. I juni 1997 ble imidlertid Norge og EU-kommisjonen enige om en avtale i laksesaken. Avtalen gjelder for en periode på 5 år. Avtalen inneholder bestemmelser om en økning i eksportavgiften for laks fra 0,75 % til 3 %, indikative tak for eksporten fra Norge til EU, minsteprisklausul, overvåkningsmekanisme og konsultasjonsprosedyre for oppfølging og revisjon av avtalen.

Etter en del startproblemer har lakseavtalen ført til større stabilitet i markedet og bedre samarbeid mellom norske, skotske og irske oppdrettere. Avta-

len med EU har også medført at havbruksnæringen har rettet større innsats mot eksport til markeder utenfor EU, slik at avhengigheten av tilgang til ett marked ikke er like stor.

Som en følge av at oppdretsloven ble endret i 1991 har det gjennom hele 1990-tallet skjedd en betydelig omstrukturering av havbruksnæringen. Ved lovendringen i 1991 ble det åpnet adgang for at en eier kan inneha flere matfiskanlegg. Kravet til lokal tilknytning for majoritetsinteressene ble opphevet, mens eierinteressene fortsatt skal ha lokal tilknytning så vidt mulig. Hyppigheten på overdragelser, eierstrukturendringer og konkurser de senere år er illustrert i figur nr. 2.3.

Figur 2.3 Endringer i eierforholdet matfiskanlegg 1994-98

Kilde: Fiskeridirektoratet

På tross av store endringer i eierforholdene innen oppdrett, vil næringen alltid forbli en distriktsnæring. Oppdrettsanleggene og arbeidsplassene vil nødvendigvis ligge langs kysten og medføre verdiskapning i lokalsamfunnene.

I løpet av 1990-tallet har en også sett en utvikling mot større vertikal integrasjon når det gjelder eierskap og samarbeid i verdikjeden. Næringen er nå på vei til å bli mer differensiert og robust, og bedre egnet til å takle den økende internasjonale konkurransen. En har per i dag en variert næringsstruktur med alt fra store integrerte selskaper til mindre familie-eide bedrifter. Det er en målsetning for Fiskeridepartementet å gi livsgrunnlag også for de små enhetene, og dermed sørge for en variert næringsstruktur. Fiskeridirektoratets driftsundersøkelser for 1998 viser at overskudd forekom i hele matfiskleddet, men var størst hos de helt største og de helt minste selskapene.

Laks og ørret vil fortsatt utgjøre fundamentet for norsk oppdrettsnæring og representere hoveddelen av produksjonspotensialet i mange år fremover. For å gi havbruksnæringen større bredde og fleksibilitet har det på 1990-tallet også blitt satset på næringsutvikling av marine arter i oppdrett. På grunn av stor risiko ved virksomhet med marine arter, har Fiskeridepartementet etablert et eget 5-årig program, NUMARIO, som spesielt skal bidra i den kritiske startfasen ved næringsutvikling av oppdrett av marine arter. I statsbudsjettet

for 2000 er det omtalt at Fiskeridepartementet tar sikte på å forlenge programmet med 2 år. Programmet omfatter arter som skjell, kveite og steinbit. Spesielt skjell ser ut til å være ved et kommersielt gjennombrudd. De senere årene er flere store dyrkingsanlegg for skjell blitt etablert langs norskekysten, og næringen er i ferd med å etablere seg i de internasjonale markedene.

Interessen for oppdrett av torsk har vært økende de senere årene. Torsk er en art med betydelig markedsmessig potensiale og torskeoppdrett kan på sikt bli en viktig del av oppdrettsnæringen.

2.2 Fiskehelse- og miljømessig utvikling

Havbruksnæringen har den senere tid hatt en positiv helse- og miljømessig utvikling. Bruken av antibakterielle legemidler er eksempelvis redusert fra 48 tonn i 1987 til under 0,7 tonn i 1999, mens produksjonen er 8-doblet i samme periode. Dette betyr at oppdrettsnæringen forbruker under 2 % av det samlede forbruket av antibiotika i Norge. Denne positive utviklingen er oppnådd på bakgrunn av en betydelig forskningsinnsats. Når det gjelder utslipp av næringssalter og organisk materiale har utslippene per produsert tonn gått ned som følge av mer miljøvennlig drift. Den store produksjonsøkningen det siste 10-året har imidlertid medført at de totale utslipp har økt. Innføring av et miljøovervåkingsverktøy, jf. kapittel 4.3, vil være med å bidra til at utslipp av organisk materiale og næringssalter ikke overskrider resipientens tåleevne.

Utviklingen har på mange områder gått i en mer miljøgunstig retning. Dette har bl.a. sin bakgrunn i utviklingen av nye vaksiner, strengere krav til drift, bedre driftsrutiner blant oppdretterne, flere og bedre lokaliteter, bedre fôr og bedre fôringsteknologi. Norge i dag ligger langt fremme når det gjelder miljø-, helse-, og driftsmessige forhold i oppdrettsnæringen.

Selv om det siste tiåret har gitt store forbedringer når det gjelder helse- og miljøstatusen i havbruksnæringen, gjenstår det å løse flere utfordringer. Dette gjelder oppdrettsanleggenes miljømessige påvirkning på det omkringliggende miljø, rømming, lakselus og fiskesykdom.

Som følge av et samarbeidsprosjekt på direktoratsnivå mellom fiskeri-, miljø-, helse- og veterinærmyndighetene har det siden 1994 eksistert miljømål for oppdrettsnæringen. Miljømålene fungerer som veileder i direktoratens arbeid med å integrere miljøhensyn i havbruksnæringen. I tillegg er Fiskeridepartementets miljøpolitiske mål nedfelt i Fiskeridepartementets miljøhandlingsplan for 2000-2004. Disse er; å videreutvikle driftsformer som vektlegger sykdomsforebyggende arbeid og effektiv og miljøvennlig bekjempelse av lakselus, og å videreutvikle teknologi og driftsformer som minimaliserer utslipp og rømminger og som ikke medfører negative effekter på det marine biologiske mangfoldet og havmiljøet. Fiskeridepartementet forventer at de endringer som foreslås i denne proposisjonen, vil bidra til å oppnå disse målsetningene.

Næringsaktørene og næringens organisasjoner har også engasjert seg i arbeidet med å redusere miljøpåvirkningen fra havbruksnæringen. Blant annet har Norske Fiskeoppdretteres Forening tatt initiativ til frivillige aksjoner blant alle oppdrettsanleggene for å bekjempe lakselus. Ved årsskiftet 1998/1999 la oppdrettsnæringens miljøgruppe frem «Strateginotat om miljø og ressurser, et underlag for vurdering av miljøstatus, miljømerking, informa-

sjonsarbeid og mulige miljøforbedringer i oppdrettsnæringen.» Næringen har dessuten tatt initiativ til utarbeidelse av en tiltaksplan mot rømming av laks fra oppdrettsanlegg. Tiltaksplanen ventes å ferdigstilles i løpet av våren 2000.

3 Høringen

3.1 Høringsinstanser

Høring ble foretatt ved brev av 23. september 1999.

Følgende instanser og organisasjoner fikk forslaget til uttalelse:

- Departementene
- Akvaforsk
- Bellona
- Bureau Veritas
- Det Norske Veritas
- Direktoratet for Naturforvaltning
- Eksportutvalget for Fisk
- Fiskefôr Produsentenes Forening
- Fiskeridirektoratet
- Fiskeridirektoratets regionkontorer
- Fiskeriforskning
- Fiskerihøgskolen
- Fiskerinæringens Landsforening
- Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening
- Samtlige fylkesmenn
- Samtlige fylkesveterinærer
- Gjensidige forsikring
- Havforskningsinstituttet
- Justervesenet
- Kommunenes Sentralforbund
- KPMG
- Kystdirektoratet
- Lloyd's Register of Shipping
- LO v/Fellesforbundet
- MARINTEK
- NORAD
- Norges Bondelag
- Norges Bonde- og Småbrukarlag
- Norges Eksportråd
- Norges Fiskarlag
- Norges Forskningsråd
- Norges Naturvernforbund
- Norges Jeger og Fiskerforbund
- Norges Standardiseringsforbund
- Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
- Norske Fiskeoppdretteres Forening
- Norske Lakseelver
- Norske Leverandører til Havbruksnæringen
- Norske Sjømatbedrifters Landsforening
- Norsk Institutt for Naturforskning
- Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund
- Sametinget

- SINTEF Fiskeri og havbruk AS
- Statens Dyrehelsetilsyn
- Statens Forurensningstilsyn
- Statens Landbrukstilsyn
- Statens Nærings- og Distriktsutviklingsfond
- Statens Næringsmiddeltilsyn
- Storebrand
- Universitetet i Bergen
- Universitetet i Oslo
- Universitetet i Tromsø
- Vesta forsikring
- WWF Verdens Naturfond
- Økokrim

Det ble mottatt i alt 43 uttalelser fra følgende organisasjoner og institusjoner:

- Akvaforsk
- Arbeids- og administrasjonsdepartementet (ingen merknader)
- Barne- og familiedepartementet (ingen merknader)
- Direktoratet for Naturforvaltning
- Eksportutvalget for Fisk
- Fellesforbundet
- Finans- og tolldepartementet
- Fiskeridirektoratet
- Forsvarsdepartementet (ingen merknader)
- Fylkesmannen i Hedmark
- Fylkesmannen i Oslo og Akershus (ingen merknader)
- Havforskningsinstituttet
- Justis- politidepartementet
- Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet (ingen merknader)
- Kommunal- og regionaldepartementet (ingen merknader)
- Landbruksdepartementet
- Landbrukstilsynet
- Miljøverndepartementet
- Norges Bondelag
- Norges Fiskarlag
- Norges Forskningsråd
- Norges Jeger og Fiskerforbund
- Norges Naturvernforbund
- Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
- Norges Vassdrags- og Energidirektorat
- Norske Fiskeoppdretteres Forening
- Norske Lakseelver
- Norske Leverandører til Havbruksnæringen
- Norske Sjømatbedrifters Landsforening
- Nærings- og handelsdepartementet
- Olje- og energidepartementet
- Samferdselsdepartementet (ingen merknader)
- Sosial- og helsedepartementet (ingen merknader)
- Statens Dyrehelsetilsyn
- Statens Forurensningstilsyn
- Statens Landbrukstilsyn (ingen merknader)
- Statens Nærings- og Distriktsutviklingsfond

- Statens Næringsmiddeltilsyn (ingen merknader)
- Storebrand
- Troms Fylkeskommune
- Universitetet i Bergen
- Utenriksdepartementet (ingen merknader)
- WWF Verdens Naturfond

3.2 Hovedinntrykk og generelle merknader fra høringsrunden

Høringsinstansene er i all hovedsak positive til de forslag som er fremsatt. Det er gjennomgående stor enighet om behovet for en sterkere miljøregulering i oppdrettsloven.

Norske Fiskeoppdretteres Forening støtter forslagene om at det etableres hjemmel i oppdrettsloven til å innføre godkjenningsordning for oppdrettsutstyr og anlegg, internkontroll, ordning med miljøovervåking, og at det gis ny og klarere hjemmel til å innføre forbud mot oppdrettsvirksomhet i bestemte områder.

Norske Sjømatbedrifters Landsforening uttaler følgende:

«I en næring som utvikler seg så raskt som oppdrettsnæringen, er det naturlig og riktig med forholdsvis hyppige revisjoner av lovverket, slik at et dynamisk forskriftsverk kan få den nødvendige forankring. Høringsforslaget fokuserer på viktige områder som typegodkjenning, internkontroll og miljøovervåking. Vi tror det er riktig at det gis hjemmel til å innføre krav om dette.»

Justisdepartementet har følgende generelle kommentar til forslaget

«Justisdepartementet støtter de framsatte forslag til lovendringer, både fordi lovens miljøprofil blir bedre og fordi innholdet i eksisterende hjemler blir mer synlig.»

Fiskeridirektoratet uttaler følgende:

«Bakgrunnen for forslagene er tidligere grundig utredet, og en anser hensikten for ukontroversiell og fremtidsrettet.»

I uttalelsen fra *Landbruksdepartementet* og *Statens dyrehelsetilsyn* heter det:

«Landbruksdepartementet og Statens dyrehelsetilsyn støtter forslagene som Fiskeridepartementet fremmer.»

Miljøverndepartementet, *Statens Forurensningstilsyn* og *Direktoratet for Naturforvaltning* er positive til forslagene. *Miljøverndepartementet* uttaler følgende:

«Departementet vil innledningsvis bemerke at vi ser svært positivt på de foreslåtte endringene i oppdrettsloven. Lovendringene vil legge grunnlag for innføring av viktige miljøbestemmelser som allerede i St.meld. nr. 48 ((1994-1995) - havbruksmeldingen - ble bebudet.»

Det heter i uttalelsen fra *Havforskningsinstituttet* at:

«HI deler FID's vurdering om behovet for å redusere belastningen fra oppdrettsnæringen, og mener at de foreslåtte endringene av oppdrettsloven vil være et viktig bidrag i denne sammenheng.»

Norges Forskningsråd uttaler følgende:

«Forskningsrådet har vurdert forslaget ut fra en forskningsmessig vinkling og finner at forslaget innebærer grunnlag for videre utvikling av en moderne havbruksnæring tilpasset samfunnets behov for bærekraftig utvikling.»

WWF Verdens Naturfond uttaler følgende:

«WWF Norge mener de foreslåtte endringene alle innebærer forbedringer av eksisterende lovgivning, og vil gi hjemmelsgrunnlag for en rekke viktige tiltak som er sterkt påkrevet å få gjennomført av hensyn til både miljøet og næringen selv. Vi anbefaler at lovendringene gjennomføres snarest og uten noen innskrenkninger i foreslåtte innhold.»

Eksportutvalget for fisk har i sin kommentar fremhevet forholdet mellom miljøvennlig produksjon og markedsføring av norsk sjømat. I høringsuttalelsen heter det:

«Eksportutvalget for fisk (EFF) har ingen merknader til de forslag som Fiskeridepartementet fremmer i høringsnotatet. På et generelt grunnlag imøteser EFF imidlertid tiltak som sikrer at det vi høster fra havet er rent og at vår påvirkning av havet er innenfor akseptable rammer. For norsk fiskeri- og havbruksnæring vil en økt miljøfokusering være et av de viktigste virkemidlene i kampen om markedene i de kommende årene.»

Nærings- og handelsdepartementet er imidlertid av den oppfatning at enkelte av forslagene ikke burde gjennomføres, eller utsettes og vurderes i sammenheng med en helhetlig revisjon av loven.

Nærings- og handelsdepartementet har følgende generelle kommentar til forslaget:

«Nærings- og handelsdepartementet peker på at det nå er lagt opp til å sette i gang en gjennomgang og revisjon av oppdretsloven. Vi er enige i behovet for en slik helhetlig revisjon av loven. Det er viktig at lovendringer blir sett i sammenheng slik at den samlede effekten for næringsutøverne kan vurderes. Dette er viktig både sett fra næringens og myndighetenes side. Etter vår oppfatning er det derfor prinsipielt uheldig at det nå legges opp til å gjennomføre lovendringer i forkant av arbeidet med å revidere loven.»

Forslag om endringer i straffebestemmelsen og forslag om gebyrhjemmel får også bred støtte. *Norske Fiskeoppdretteres Forening* og *Nærings- og handelsdepartementet* mener imidlertid at disse spørsmålene burde vært utsatt og behandlet som en del av en helhetlig lovrevisjon.

Høringsinstansenes merknader som knytter seg til de enkelte punkter i forslaget vil bli behandlet under de respektive kapitler i proposisjonen.

3.3 Utkast til lovproposisjon

Utkast til lovproposisjon har vært forelagt berørte departementer. Videre har proposisjonsutkastet vært forelagt Lovavdelingen i Justisdepartementet for lovteknisk gjennomgang.

4 Forslag til endringer i oppdrettsloven

4.1 Godkjenningsordning for anlegg, innretninger og utstyr til bruk i oppdrettsvirksomhet

---

4.1.1 Høringsbrevets forslag

4.1.1.1 Bakgrunnen for forslaget

Fiskeridepartementet har som målsetting at forvaltningen av oppdrettsnæringen skal sikre balanse mellom bruk og vern av vannressurser og biologiske ressurser av hensyn til det ytre miljø og som grunnlag for produksjon av høykvalitets sjømat. Departementet legger vekt på miljøvennlige driftsformer, og rømming er et av områdene som innsatsen rettes inn mot.

Rømt laks representerer et problem både for den enkelte oppdretter, for oppdrettsnæringen samlet og for de ville laksestammene, og er et økende konfliktområde. Trusselen fra rømt laks mot ville bestander skyldes i første rekke muligheten for innkryssing og genpåvirkning, mulig spredning av sykdom fra oppdrettsfisk til villfisk, samt økt produksjon av lakselus. Foreliggende data tyder på at det norske avlsmaterialet er dominert av et lite antall (5-6) utgangsbestander, og at mulig innkryssing med villaksbestander kan ha negative effekter. Kunnskapsnivået på dette feltet er imidlertid svakt, og man vet ikke hva som skjer med de genetiske ressursene som villaksbestandene representerer. Det er imidlertid bred enighet om at det ut fra et føre-var-prinsipp skal satses på å redusere rømming til et minimum.

Som et ledd i arbeidet med å begrense rømming er det foreslått å innføre en ordning med godkjenning av flytende oppdrettsanlegg. Godkjenningsordningen skal bidra til å heve anleggenes tekniske standard for dermed å redusere rømming som følge av havari og skade på anleggene.

Etter anmodning fra Fiskeridepartementet nedsatte Fiskeridirektoratet ved årsskiftet 1995/1996 et «Typegodkjenningsutvalg» (TYGUT). Utvalgets mandat var å utarbeide forslag til godkjenningsordning for fiskeoppdrettsanlegg basert på typegodkjenning og sertifisering av nytt utstyr med tilhørende regelverk. Utvalget bestod av representanter fra Fiskeridirektoratet, Fiskeridepartementet, Direktoratet for Naturforvaltning, Norske Fiskeoppdretteres Forening, Norske leverandører til Havbruksnæringen, Norsk Marinteknisk Forskningsinstitutt og Fiskerisjefen i Hordaland.

Bakgrunnen for nedsettelsen av utvalget var omtalen i Havbruksmeldinga kapittel 6.9.2.1 hvor det sies følgende i forbindelse med omtale av rømmingsproblematikken:

«Ett viktig tiltak vil være å sikre at oppdrettsanleggene har en teknisk utforming og standard som er tilpasset forholdene på stedet. Fiskeridepartementet tar sikte på å innføre et godkjennings- og kontrollsystem som innebærer at alle oppdrettsanlegg skal tilfredsstillende visse nasjonale minstestandarder. Systemet vil bygge på typegodkjenning og sertifisering av nytt utstyr, kombinert med en teknisk inspeksjonsordning av etablerte anlegg, med kjøp av teknisk spisskompetanse der

dette anses nødvendig. Kontrollordningen innebærer at alle anlegg jevnlig skal ha en teknisk gjennomgang (...) i regi av fiskerisjefene»

Utvalget avga i februar 1997 en sluttrapport med en enstemmig innstilling. I oktober 1997 oversendte Fiskeridirektoratet sin tilråding til Fiskeridepartementet. Direktoratet anbefalte at ordningen blir iverksatt. Etter en foreløpig avklaring av forholdet til EØS-avtalen, sendte Fiskeridepartementet den 24. mars 1999 på høring forslag til typegodkjenningsordning med tilhørende regelverk. Høringsfrist ble satt til 1. september 1999. Forslaget til godkjenningsordning må også sendes på høring til de øvrige EU/EØS - land. Hovedvekten av de nasjonale høringsinstansene er positive til ordningen. Når lov hjemmel er på plass, tar Fiskeridepartementet sikte på å innføre en godkjenningsordning for anlegg og utstyr til bruk i oppdrettsvirksomhet.

Prinsippet for den foreslåtte typegodkjenningsordningen er at det offentlige innfører en pliktig godkjenningsordning hjemlet i lov og fastsatt i egne forskrifter. I tillegg kommer utfyllende bestemmelser og nærmere instruks som vil bli fastsatt av Fiskeridirektoratet. Det forslag til ordning som foreligger baserer seg på typegodkjenning av nytt utstyr. En konsekvens av dette er at ordningen ikke vil omfatte krav til eksisterende anlegg med mindre en av anleggets hovedkomponenter skiftes ut. Effekten av typegodkjenningsordningen vil derfor komme gradvis etter hvert som anleggene fornyes.

Etter typegodkjenningsordningen stilles det krav til produsenter av utstyr. Utstyrprodusenter faller imidlertid utenfor gjeldende virkeområde for oppdrettsloven. Fiskeridepartementet foreslår på denne bakgrunn at det gis hjemmel til at virkeområdet i oppdrettsloven kan utvides til også å omfatte annen virksomhet som har betydning for oppdrettsnæringens videre utvikling. Behovet for endringen gjenspeiler det forhold at tradisjonell oppdrettsvirksomhet ikke kan ses isolert, men må ses i sammenheng med andre ledd i verdikjeden. Forhold forut for og etter selve oppdrettsvirksomheten kan ha avgjørende betydning for den tradisjonelle oppdrettsnæringens utvikling.

Det fremmes med dette forslag til endringer i oppdrettsloven for å gi hjemmel til å sette i verk en godkjenningsordning for utstyr til bruk i oppdrettsvirksomhet. Bakgrunnen for endringen er den foreslåtte godkjenningsordningen fra typegodkjenningsutvalget. Lovbestemmelsen er imidlertid generelt utformet og er ikke knyttet spesielt opp til den foreslåtte ordningen. Med hjemmel i bestemmelsen kan det settes i verk andre godkjenningsordninger og gjøres endringer i den foreslåtte ordning.

4.1.1.2 Gjeldende rett

Godkjenningsordninger er kjent fra flere samfunnsområder. Det er imidlertid ikke etablert godkjenningsordninger for oppdrettsutstyr, og den foreslåtte ordning er den første i sitt slag i verden.

Oppdrettsloven § 16 første ledd bestemmer at anlegg som nyttes til oppdrettsvirksomhet skal ha «forsvarlig teknisk standard». Med hjemmel i denne bestemmelsen kan departementet fastsette tekniske krav til oppdrettsanlegg. Videre gir § 16 annet ledd adgang til å delegerer kontrolloppgaver.

Den foreslåtte typegodkjenningsordningen går imidlertid lengre i å foreslå reguleringer enn det som klart kan hjemles i gjeldende oppdrettslov. Etter

Fiskeridepartementets vurdering bør gjeldende oppdrettslov endres for å gi en klar hjemmel til å innføre godkjenningsordninger.

4.1.1.3 Forslag til endring

Det fremmes forslag om at oppdrettsloven § 2 tilføyes et nytt femte ledd som får følgende ordlyd:

§ 2 (lovens virkeområde), nytt femte ledd

Departementet kan gi forskrift om at denne loven skal gjelde for produksjon av varer og tjenester til oppdrettsvirksomhet, og for annen virksomhet som har betydning for gjennomføringen av formålet med denne loven.

Oppdrettsloven § 16 (tidligere § 14 a) tilføyes et nytt annet ledd og får følgende ordlyd:

§ 16 (oppdrettsanleggenes tekniske standard), nytt annet ledd

Departementet kan gi forskrift om at bare godkjente anlegg, innretninger og utstyr kan brukes i oppdrettsvirksomhet. Herunder kan departementet gi forskrift om produksjon, emballering, transport, lagring og salg m.v. av varer og tjenester til oppdrettsvirksomhet, samt godkjenne bransjestandarder. Departementet kan gi forskrift med krav til utredning, dokumentasjon og informasjon i forbindelse med en slik godkjenningsordning.

4.1.2 Høringsinstansenes syn

4.1.2.1 Hjemmel til godkjenningsordning

Det er kommet kommentarer til forslaget fra *Akvaforsk, Direktoratet for Naturforvaltning, Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet, Miljøverndepartementet, Norges Fiskarlag, Norges Jeger- og Fiskeforbund, Norges Naturvernforbund, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Norske Fiskeoppdretteres Forening, Norske Leverandører til Havbruksnæringen, Norske Sjømatbedrifters landsforening, Nærings- og handelsdepartementet, Troms Fylkeskommune, Universitetet i Bergen og WWF Verdens Naturfond*

Tilnærmet alle høringsinstansene som har gitt kommentarer er positive til forslaget. Ingen høringsinstanser uttaler seg mot at det gis hjemmel i oppdrettsloven til å innføre godkjenningsordninger.

Næringsorganisasjonene *Norske Fiskeoppdretteres Forening, Norske Leverandører til Havbruksnæringen* og *Norske Sjømatbedrifters landsforening* er positive til forslaget.

Miljøverndepartementet uttaler at: «Bestemmelsen (...) er svært viktig for å få en klar hjemmel til å innføre nødvendige og lenge planlagte godkjenningsordninger for oppdrettsutstyr.»

Havforskningsinstituttet uttaler at: «Instituttet støtter lovendringen som hjemler innføring av ordningen, men understreker at dette bare er et ledd i arbeidet med å fremme operasjonell sikkerhet i oppdrettsanleggene.»

Nærings- og handelsdepartementet og *Troms Fylkeskommune* gir imidlertid uttrykk for at det kan stilles spørsmål ved om en godkjenningsordning er nødvendig og gir effekter som står i forhold til kostnadene ved ordningen

I uttalelsen fra *Nærings- og handelsdepartementet* heter det:

«I det foreliggende høringsnotatet legges det opp til å etablere en hjemmel for at bare godkjente anlegg, innretninger og utstyr kan brukes i oppdrettsvirksomhet. Vi har i brev av 20. august i år til FID gitt våre synspunkter knyttet til forslaget om en typegodkjenningsordning for oppdrettsanlegg (TYGUT). Vi pekte i den forbindelse blant annet på at forslaget i liten grad drøftet hvorfor denne reguleringen er nødvendig. Vi pekte også på at det ikke var redegjort for problemer i forhold til EØS-avtalen, og konkurransemessige effekter for norsk oppdrettsnæring. Vi mente derfor det burde vært vurdert å etablere en enklere ordning. Vi peker på at de nevnte forholdene ikke er kommentert i høringsnotatet.»

Troms Fylkeskommune uttaler at:

«Det må vises til en sannsynlig effekt av verdi før pålegg om typegodkjenning og miljøstandarder innføres i oppdrettsnæringa. Evaluering i etterkant av innføring, og mulighet til evt. på kort varsel å forkaste ordningene om det viser seg at de ikke har hatt ønsket effekt må også være tilstede.»

Akvaforsk mener at en godkjenningsordning kan virke positivt for å hindre rømming av fisk, men at det er behov for mer dokumentasjon på dette området. De uttaler bl.a. «Dokumentasjonen for kva nivå av rømming som representerer ein reell fare for villaksen er svært mangelfull. Det trengs betre dokumentasjon for å kunne gjennomføre tiltak der kostnad står i eit klart forhold til verknad. I kva grad rømmingshindrande tiltak er direkte lønsame for oppdrettsnæringa, er langt lettare å fastslå.» *Akvaforsk* er vidare opptatt av at en godkjenningsordning må ta nødvendig hensyn til FoU-arbeid, og uttaler følgende:

«Ei kontroll- og godkjenningsordning for produksjonsanlegg kan verte positivt. Ordninga må likevel gjere unnatak for FoU-arbeid. Dette fordi FoU føremål kan krevje: a) Særlege tekniske løysningar tilpassa forsøksprosjektet. b) Nye løysningar under utvikling eller dokumentasjon av funksjonsevne.»

Direktoratet for Naturforvaltning fremhever særlig betydningen av at en godkjenningsordning også bør gjelde eksisterende anlegg. Det heter i uttalelsen:

«Direktoratet støtter en styrket teknologiutvikling på anleggssiden og er positiv til innføring av hjemmel for typegodkjenning for anlegg, innretninger og utstyr til oppdrettsvirksomhet. (...)

Fordi rømmingsproblemet ved flytende anlegg i dag primært synes å være knyttet til ulike sider ved merdteknologiske løsninger er det av avgjørende betydning at også gamle anlegg blir omfattet av regelverket og at det også for disse anleggene stilles krav til teknisk standard. Eventuelt at det iverksettes en overgangsordning for å påskynde prosessen med uskifting av gammelt utstyr.»

4.1.2.2 Endring i lovens virkeområde

Miljøverndepartementet, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Naturvernforbund, Norske Fiskeoppdretteres Forening og *WWF Verdens Naturfond* har gitt særskilte kommentarer til dette forslaget.

Miljøverndepartementet, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Naturvernforbund, og WWF Verdens Naturfond uttaler seg positivt til forslaget
Miljøverndepartementet uttaler at:

«Departementet er også positiv til at det åpnes for en utvidelse av oppdrettsloven slik at tilstøtende virksomhet også kan reguleres bedre enn i dag. Dette gjelder både generelt og i særlig grad i forhold til § (...) som derved åpner for muligheten til å stille krav til godkjenning av utstyr også for annen type virksomhet som transport og slakteri. Vi vil spesielt peke på at nyere undersøkelser tyder på at opptil 25 % av rømmingene er forårsaket av hull på nøtene som følge av skader fra båt.»

Norske Fiskeoppdretteres Forening fremhever behovet for at næringen involveres ved bruk av bestemmelsen. I høringsuttalelsen heter det:

«En ser det også som naturlig at en eventuell utvidelse av departementets virkeområde til å omfatte muligheten til å regulere/sette krav til «alle» ledd i verdikjeden blir diskutert med næringen før eventuell innføring.»

4.1.3 Departementets vurdering

4.1.3.1 Hjemmel til godkjenningsordning

Fiskeridepartementet viser til fremstillingen i kapittel 4.1.1.

Etter Fiskeridepartementets oppfatning er innføring av en godkjenningsordning et viktig tiltak som vil bidra til blant annet å redusere rømming av fisk. Departementet viser til at det er bred enighet i næringen om behovet for en godkjenningsordning. «Typegodkjenningsutvalget» (TYGUT), som var bredt sammensatt med representanter fra myndigheter, forskning og næringen, gikk enstemmig inn for at en slik ordning bør iverksettes. I sine høringskommentarer støtter næringsorganisasjonene Norske Fiskeoppdretteres Forening, Norske Sjømatbedrifters Landsforening og Norske leverandører til Havbruksnæringen at det gis hjemmel i oppdrettsloven til å innføre en slik ordning. Villaksutvalget foreslår i NOU 1999:9, Til laks åt alle kan ingen gjera?, pkt. 9.5.3, at: «*For å bidra til redusert rømming, er det viktig at Fiskeridirektørens forslag til godkjenningsordning (TYGUT) blir vedtatt og iverksatt så raskt som mulig.*»

Fiskeridepartementet mener at foreliggende dokumentasjon, vurderinger og utredninger indikerer et klart behov for en slik ordning, og at det således er behov for hjemmel i oppdrettsloven til å innføre godkjenningsordninger. Etter at hjemmelsspørsmålet er avklart og høring i samsvar med EØS-regelverket er gjennomført, tar Fiskeridepartementet sikte på å innføre en ordning med godkjenning av anlegg, innretninger og utstyr til bruk i oppdrettsvirksomhet. I forbindelse med endelig utforming av forskriften vil departementet vurdere behovet for en overgangsbestemmelse for eksisterende anlegg hvor det settes en nærmere angitt frist for når ordningen skal være innført.

Det ligger innenfor bestemmelsens ordlyd at departementet kan gjøre tilpasninger for de ulike virksomheter som omfattes av loven. Herunder vil departementet ved fastsettelsen av slike ordninger også vurdere behovet for spesielle tilpasninger for FoU-virksomhet.

4.1.3.2 Endring i lovens virkeområde

Departementet viser til fremstillingen i kapittel 4.1.1.

Fiskeridepartementet har kommet til at adgangen til å utvide loven slik det er foreslått i høringsnotatet går lengre enn det som er nødvendig for at departementet skal kunne iverksette planlagte tiltak. På denne bakgrunn er forslaget omformulert slik at nytt femte ledd blir lydende:

«For å sikre at anleggene har forsvarlig teknisk standard kan departementet gi forskrift om at denne loven skal gjelde for produksjon av varer og tjenester til oppdrettsvirksomhet.»

Oppdrettsloven sitt virkeområde vil være et av de tema som vil behandles nærmere i forbindelse med en helhetlig revisjon av loven, jf. omtale under kapittel 1.

I forbindelse med gjennomføringen av den foreslåtte godkjenningsordningen tar departementet sikte på å gjøre loven gjeldende for produksjon av utstyr. I den grad det er aktuelt å utvide lovens virkeområde vil forslaget utredes med sikte på økonomiske og administrative konsekvenser, og utarbeides i forskrift som vil sendes på alminnelig høring.

4.2 Internkontroll

4.2.1 Høringsbrevets forslag

4.2.1.1 Bakgrunnen for forslaget

Havbruksmyndighetenes tilsyn med at regelverket knyttet til oppdrettsloven overholdes, har til nå vært basert på tradisjonell inspeksjonsvirksomhet. Både internasjonalt og i Norge har det med bakgrunn i erkjente svakheter med denne formen for tilsyn skjedd en utvikling der detaljkontrollen i større grad forlattes. I stedet har en lagt vekt på at virksomhetene selv skal kunne dokumentere at det er etablert systemer som gir tilstrekkelig sikkerhet for at myndighetenes pålegg og krav respekteres. Denne typen tilsyn rettet mot virksomhetenes egenaktiviteter og dokumentasjon, betegnes gjerne som tilsyn etter internkontrollprinsippet.

Krav fra myndighetene om internkontrollsystem innebærer at virksomhetene må etablere systematiske tiltak for å påse at kravene fra myndighetene overholdes og at virksomheten kan dokumentere at slike tiltak er etablert og følges. Ved tilsyn etter internkontrollprinsippet vil inspektøren granske dokumentasjonen for å forsikre seg om at det er innført et tilfredsstillende system. Det vil normalt også bli foretatt intervjuer av personer på ulike nivå i virksomheten. I tillegg gjøres det stikkprøver for å sikre at internkontrollsystemet fungerer i praksis og at aktivitetene er i samsvar med myndighetenes krav.

Våren 1994 ble det satt ned en arbeidsgruppe for innføring av internkontroll i oppdrettsrelatert virksomhet. Arbeidsgruppen besto av representanter fra havbruks-, veterinær-, og forurensningsmyndighetene. Arbeidsgruppen foreslo i sin sluttrapport (Sluttrapport fra Arbeidsgruppen for innføring av internkontroll innen oppdrettsrelatert virksomhet, februar 1997), at det gis en felles internkontrollforskrift for oppdrettsnæringen, hjemlet i oppdrettsloven, lov 13. juni 1997 nr. 54 om tiltak mot sykdom hos fisk og andre akvatiske dyr (fiskesykdomsloven) og lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern (dyrevern-

loven). Hjemmel til internkontroll er gitt i fiskesykdomsloven § 10. I den foreslåtte typegodkjenningsordningen, se kapittel 4.1, er det dessuten forutsatt at produsenter av oppdrettsutstyr skal ha et tilfredsstillende kvalitetssystem (internkontroll).

Fiskeridepartementet fremmer med dette forslag om innføring av hjemmel i oppdrettsloven til å innføre krav om internkontroll for virksomhet som omfattes av loven.

Innføring av internkontroll vil forbedre oppdrettsvirksomhetenes rutiner og vil bidra til sikrere drift og vedlikehold av anleggene. Et godt internkontrollsystem er et redskap for ledelsen i den daglige driften og kan være med på å øke bedriftenes lønnsomhet. Et system som sikrer etterlevelse av oppdrettsloven med forskrifter, vil være i samsvar med oppdretternes egne interesser og vil inngå som en naturlig del av virksomhetens kvalitetssikringssystem. En rekke av bestemmelsene i oppdrettsregelverket skal bidra til å begrense/eliminere miljøproblemer og spredning av sykdom. Et system som sikrer etterlevelse av disse bestemmelsene, kan således bidra å redusere belastningen på det ytre miljø.

Ved innføring av internkontroll tar en sikte på et samordnet tilsyn mellom havbruks-, veterinær-, og forurensningsmyndighetene. Dette vil bidra til å rasjonalisere kostnadene, samt at oppdrettere vil kunne forholde seg til et mer samordnet tilsynsapparat på dette området.

4.2.1.2 Gjeldende rett

Oppdrettsvirksomheter omfattes av virkeområdet til forskrift av 6. desember 1996 om systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (HMS). HMS-forskriften er fastsatt av Kommunal- og regionaldepartementet med hjemmel i Arbeidsmiljøloven, Brannfarlighetsloven, Lov om eksplosive varer, Brannvernloven, Forurensningsloven, Produktkontrollloven, Siviltforsvarsloven og Lov om tilsyn med elektriske anlegg. Med hjemmel i denne forskriften er oppdrettsvirksomheter pålagt å etablere et internkontrollsystem for helse-, miljø og sikkerhet. Denne forskriften ivaretar imidlertid andre hensyn enn det som vil følge av en ordning med internkontroll for å sikre at krav gitt i eller i medhold av oppdrettsloven overholdes. Likeledes kan forskrift 15. desember 1994 om internkontroll for å oppfylle næringsmiddelovgivningen (IK-mat), hjemlet blant annet i lov 28. mai 1959 nr. 12 om kvalitetskontroll med fisk og fiskevarer o.a., få virkning for oppdrettsvirksomhet.

Det er imidlertid ikke gitt bestemmelser om internkontroll for å sikre at krav gitt i eller i medhold av oppdrettsloven overholdes.

4.2.1.3 Forslag til endring

Det fremmes forslag om ny § 17 om plikt til å innføre internkontroll for å sikre at krav fastsatt i eller i medhold av oppdrettsloven overholdes.

§ 17 (internkontroll)

Departementet kan gi forskrift om at den som driver virksomhet som omfattes av denne loven, ved internkontroll skal sikre at krav fastsatt i eller i medhold av denne loven overholdes.

4.2.2 Høringsinstansenes syn

Det er kommet kommentarer til bestemmelsen fra *Akvaforsk, Direktoratet for Naturforvaltning, Havforskningsinstituttet, Justisdepartementet, Norges Fiskarlag, Norges Jeger- og Fiskeforbund, Norges Naturvernforbund, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Norges Vassdrags- og Energidirektorat, Norske Fiskeoppdretteres Forening, Norske Sjømatbedrifters Landsforening, Miljøverndepartementet, Nærings- og handelsdepartementet, Olje- og energidepartementet, Statens Forurensningstilsyn, Universitetet i Bergen og WWF Verdens Naturfond.*

Alle høringsinstansene som har gitt kommentarer, med unntak av *Nærings- og handelsdepartementet*, er positive til forslaget.

Norske Fiskeoppdretteres Forening uttaler bl.a.:

«Styret ser det som en styrke for næringen at det blir satt krav om internkontroll.»

I uttalelsen fra *Havforskningsinstituttet* heter det:

«HI mener at det er positivt at kontrollfunksjonen i større grad føres over til næringen selv. Det vil bevisstgjøre oppdretteren med hensyn til drift, gi et helt annet eierforhold til dokumentasjonen enn tradisjonell inspeksjon og føre til at oppdretterne setter i verk systematiske tiltak for å sikre forskriftsmessig drift. Internkontroll vil spare ressurser i kontrollinstansen, og er i samsvar med nyere tilsynssystemer innen kvalitetssikring.»

Miljøverndepartementet uttaler at:

«Vi ser det som viktig at en samordnet internkontroll for oppdrettsnæringen snarest kommer på plass, og ser innføring av en hjemmel også i oppdrettsloven som et nødvendig skritt for å få en slik internkontrollordning på plass.»

I uttalelsen fra *Statens Forurensningstilsyn* heter det:

«SFT er enig i forslaget om hjemmel til å innføre internkontroll for oppdrettsvirksomhet i oppdrettsloven. Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) gjelder også for oppdrettsnæringen. En eventuell egen / særskilt internkontrollforskrift for oppdrettsnæringen bør være identisk eller så lik denne som mulig.»

Det heter i uttalelsen fra *Norges Fiskarlag*:

«Etter som den generelle internkontrollforskriften ikke ivaretar det spesifikke som inngår i oppdrettsloven, støtter Norges Fiskarlag forslaget om en egen paragraf om internkontroll i oppdrettsloven.»

Akvaforsk uttaler følgende:

«Forskning og utvikling krev ofte arbeid i ein annan skala enn produksjonsanlegg. Difor er det viktig at krava i § (...) ikkje vert gjort så spesifikt tilpassa produksjonsskala at FoU-arbeid vert hindra. Difor må det i § (...) enten gjevast unnatak for FoU-arbeid evt. ved at ein ved slikt arbeid søker å ivareta intensjonen i krav som vert stilt.»

Justisdepartementet fremhever betydningen av å klarlegge kompetansedelingen og samarbeidsordninger mellom havbruks- og miljømyndigheter.

Olje- og energidepartementet viser til høringsuttalelsen til *Norges vassdrags- og energidirektorat*, som uttaler:

«NVE vil bemerke at internkontrollen bør omfatte alle tillatelser som er gitt i forhold til alle berørte lover.»

I uttalelsen fra *Nærings- og handelsdepartementet* heter det:

«Vi peker videre at hjemmel for å innføre internkontroll og å innføre gebyr og forslag om endringer i formåls- og straffebestemmelsen, etter vår oppfatning kan ses isolert i forhold til forslagene som direkte knytter seg til å forhindre miljøskader. Vi mener derfor de førstnevnte forslagene bør utsettes, og vurderes i forbindelse med revisjonen av loven.»

4.2.3 Departementets vurdering

Departementet viser til framstillingen i kapittel 4.2.1.

Fiskeridepartementet er enig med Norske Fiskeoppdretteres Forening i at det vil være en styrke for norsk oppdrettsnæring at det blir satt krav om internkontroll.

Fiskeridepartementet ser det som viktig at en samordnet internkontroll for oppdrettsnæringen kommer på plass, og mener at det er viktig at hjemmel til å innføre internkontroll kommer til uttrykk i oppdrettsloven. I utformingen av forskrift om internkontroll vil departementet søke å sikre en best mulig samordning med gjeldende HMS-forskrift. I tråd med hensynet til forenkling av næringslovgivningen, vil det være svært viktig med et nært samarbeid mellom de aktuelle myndigheter i det videre arbeidet med å utvikle internkontrollforskriften og en samordnet internkontrollordning.

Som det fremgår av forslaget om endring i lovens virkeområde kan departementet for å sikre at anleggene har forsvarlig teknisk standard, gjøre loven gjeldende for produksjon av varer og tjenester til oppdrettsvirksomhet. I forbindelse med den foreslåtte godkjenningsordningen for anlegg og utstyr, se kapittel 4.1, er det foreslått å innføre krav om internkontroll for utstysprodu-senter.

Etter Fiskeridepartementets oppfatning vil det være naturlig at internkontroll etter oppdrettsloven innarbeides i bedriftenes totale internkontrollsystem, slik at bedriftenes system omfatter alle tillatelser etter alle berørte lover.

Det ligger innenfor bestemmelsens ordlyd at departementet kan gjøre tilpasninger for de ulike virksomheter som omfattes av loven. Herunder vil departementet ved fastsettelsen av forskrift også vurdere behovet for spesielle tilpasninger for FoU-virksomhet.

4.3 Miljøovervåking

4.3.1 Høringsbrevets forslag

4.3.1.1 Bakgrunnen for forslaget

Oppdrettsanleggenes utslipp er relativt sett redusert i de senere år (utslipp per tonn fisk som produseres). Den forventede produksjonsøkning i fremtiden vil sannsynligvis likevel medføre øking i næringens totale utslipp av organisk

materiale og næringssalter. Miljøeffekten av utslippene fra oppdrettsvirksomhet vil variere etter den enkelte lokalitets resipientkapasitet. På denne bakgrunn ser Fiskeridepartementet i samarbeid med miljøvernmyndighetene et behov for å videreutvikle regelverk og praksis til vern om det ytre miljø for å bedre myndighetenes muligheter for kontroll med at produksjonen tilpasses forholdene på den enkelte lokalitet.

Det er utredet en ordning med modellering og overvåking av matfiskanlegg (MOM). MOM vil kunne være et ledd i å øke myndighetenes oversikt over de miljømessige konsekvensene oppdrettsvirksomhet medfører, med sikte på å redusere negative konsekvenser for miljøet.

Arbeidet med MOM startet opp i 1994 etter initiativ fra havbruksmyndighetene. Etter hvert ble MOM et samarbeidsprosjekt mellom Fiskeridepartementet og Miljøverndepartementet. Den faglige gjennomføringen av prosjektet er gjort av Havforskningsinstituttet, Fiskeridirektoratet, Universitetet i Bergen og Universitetet i Gøteborg. Systemet ble under dette arbeidet utprøvd på 31 oppdrettsanlegg med forskjellig lokaliteter og resipienter. Prosjektet ble slutført i april 1997.

Det ble satt ned et arbeidsutvalg høsten 1997 som skulle utarbeide et forslag til hvordan MOM-ordningen kunne forankres i gjeldende lov- og forskriftsverk. Denne gruppen besto av representanter fra Fiskeridirektoratet, Fiskerisjefer (nå regiondirektører), Statens Forurensningstilsyn, Fylkesmenenes miljøvernavdelinger, Norske Fiskeoppdretteres Forening og Statens Dyrehelsetilsyn. Arbeidsgruppen leverte sin innstilling sommeren 1998.

MOM bygger på et generelt konsept for regulering av miljøpåvirkning. Hovedelementet er et prognoseverktøy som beregner miljøvirkninger av et oppdrettsanlegg (simuleringsmodell), et kontrollverktøy som undersøker den faktiske påvirkningen (overvåkingsprogram) og grenseverdier for tillatt påvirkning (miljøstandarder). Overvåkingsprogrammet består av tre typer undersøkelser: A, B og C. A-undersøkelsen er en enkel måling av sedimentasjonsraten under anlegget, og nytter ikke noen miljøstandard. B-undersøkelsen er en kartlegging av sedimenttilstanden under anlegget og nytter egne miljøstandarder utviklet for MOM. C-undersøkelsen er en bunndyrsundersøkelse langs gradient fra anlegget og utover i resipienten. Den bruker generelle miljøstandarder for bunndyrsundersøkelser. På grunnlag av MOM er det utarbeidet en Norsk Standard for miljøovervåking av oppdrettsanlegg.

Etter Fiskeridepartementets vurdering er det behov for å innføre en ordning som stiller krav til gjennomføring av miljøundersøkelser og dokumentasjon av miljøtilstanden ved oppdrettslokalitetene. Innføring av en slik ordning vil på en bedre måte enn i dag dokumentere miljøvirkninger av oppdrettsvirksomhet, og gi bedre grunnlag for å vurdere lokalitetenes bæreevne og produksjonsgrenser. Myndighetene vil kunne følge utviklingen ved den enkelte lokalitet over tid, og iverksette mottiltak før uakseptable miljøforhold oppstår. Det er videre mulig å bruke en ordning med miljøovervåking som et simuleringsverktøy til å forutsi den miljømessige utviklingen ved en lokalitet under gitte betingelser.

En ordning med miljøovervåking vil når den kommer i drift, kunne sikre en likebehandling av spørsmålet om lokalisering av oppdrettsanlegg når det gjelder vurderingen av miljøpåvirkning ved at det i utgangspunktet brukes den samme standarden under søknadsbehandlingen. Det kan også forenkle

miljøvernmyndighetenes arbeid med å fatte vedtak om utslippstillatelse, ved at resultatene fra miljøundersøkelsene brukes ved vurderingene etter lov om vern mot forurensninger og om avfall av 13. mars 1981 nr. 6 (forurensningsloven). Ved innføring av en ordning med miljøovervåking må det utvikles administrative tilpasninger mellom havbruks- og miljøvernmyndighetene, bl.a. med sikte på en forenklet saksbehandling i forhold til næringen.

Det fremmes med dette forslag til endringer i oppdrettsloven for å gi hjemmel til å sette krav til å gjennomføre miljøundersøkelser og dokumentere miljøtilstanden ved oppdrettslokalteter. Videre foreslås det hjemmel til at departementet på bakgrunn av miljøundersøkelsene kan sette vilkår til drift av oppdrettsanlegg, samt sette i verk eller gi pålegg om nødvendige tiltak.

Forslaget har sin bakgrunn i den ovenfor nevnte MOM-ordningen. Lovbestemmelsen er imidlertid generelt utformet og er ikke knyttet spesielt opp til denne ordningen. Med hjemmel i bestemmelsen kan det settes i verk andre ordninger for miljøovervåking og det kan gjøres endringer i den foreslåtte ordning. Før krav til miljøovervåking innføres vil det bli utarbeidet forskrifter som vil sendes på alminnelig høring.

4.3.1.2 Gjeldende rett

Før tillatelse etter oppdrettsloven gis, må det være truffet avgjørelse om utslippstillatelse etter forurensningsloven. Denne avgjørelsesmyndigheten er delegert til fylkesmannens miljøvernavdeling. Ved vurderingen av om det kan gis utslippstillatelse skal alle sider ved oppdrettsvirksomheten som kan medføre forurensning vurderes, dvs. både vannforurensning (utslipp av stoff og væske), støy og luktulempere. Forurensningsmyndigheten foretar så en samlet vurdering av de forurensningsmessige ulempene sammenholdt med de fordele og ulemper virksomheten for øvrig vil medføre.

Fiskeridirektoratet, Statens Dyrehelsetilsyn, Statens Forurensningstilsyn, Direktoratet for Naturforvaltning og Kystdirektoratet har i samarbeid utarbeidet skjemaer til bruk ved søknad om lokalitet for oppdrettsvirksomhet. Søknadsskjemaet for matfiskanlegg inkluderer blant annet krav til miljøundersøkelser som tilsvarer MOM-ordningen. Søknadsskjemaene bidrar til likebehandling i søknadsfasen.

Forurensningskonsekvenser fra et oppdrettsanlegg vurderes i dag i forbindelse med etablering eller utvidelse av et oppdrettsanlegg. I oppdrettsloven § 5, første ledd nr. 2 fremgår det at det ikke skal tillates oppdrettsvirksomhet dersom anlegget «vil volde fare for forurensning». Dette gir i dag havbruksmyndighetene en selvstendig hjemmel til å hindre uheldig miljøpåvirkning.

4.3.1.3 Forslag til endring

Det fremmes forslag om ny § 18 om miljøovervåking.

§ 18 (miljøovervåking)

Departementet kan gi forskrift om at den som driver, eller har søkt om å drive, virksomhet etter denne loven skal gjennomføre miljøundersøkelser og dokumentere miljøtilstanden der oppdrettsanlegg er lokalisert eller søkes lokalisert.

På bakgrunn av resultatene av miljøundersøkelsene kan departementet sette vilkår til drift av oppdrettsanlegg samt sette i verk eller gi pålegg om nødvendige tiltak.

4.3.2 Høringsinstansenes syn

Det er kommet kommentarer til forslaget fra: *Akvaforsk, Direktoratet for Naturforvaltning, Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet, Justisdepartementet, Miljøverndepartementet, Norges Fiskarlag, Norges Jeger- og Fiskeforbund, Norges Naturvernforbund, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Norske Fiskeoppdretteres Forening, Norske Sjømatbedrifters Landsforening, Nærings- og handelsdepartementet, Statens Forurensningstilsyn, Universitetet i Bergen og WWF Verdens Naturfond.*

Alle høringsinstansene med unntak av *Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet* er enige om behovet for å innføre en hjemmel til miljøovervåking i oppdrettsloven. De synspunkter som har fremkommet omhandler hovedsakelig problemstillinger relatert til implementering av en slik ordning.

I uttalelsen fra *Norske Fiskeoppdretteres Forening* heter det:

«Næringen er enig om at en slik hjemmel bør inn i oppdrettsloven. Næringens syn på selve innholdet i en slik overvåking vil vi komme tilbake til i forskriftshøringen.»

Havforskningsinstituttet (HI) uttaler følgende:

«HI deler Fiskeridepartementets vurdering om at utslippene fra oppdrettsnæringen vil øke i framtida, og at det er behov for å innføre krav om miljøovervåking. Det vil bidra til å hindre miljøskade, sikre gode produksjonsforhold i anleggene, gi et mer positivt bilde av næringen og kunne nyttes i markedsføringen.»

Miljøverndepartementet uttaler bl. a.:

«Behovet for å få bedre kontroll med utslipp fra oppdrettsanleggene har vært fremtredende i en årrekke. Dagens system hvor rammen for utslippstillatelser er knyttet til oppdrettsvolum har fra forurensningsmyndighetene vært påpekt som lite tilfredsstillende. Etablering av bedre overvåkings og beregningsmetoder er derfor et viktig og lenge ønsket skritt i retning av å få mer reell kontroll med påvirkning fra oppdrett. I tråd med utviklingen av økt ansvar for sektorene ser vi derfor som positivt at oppdrettsloven nå får en klar hjemmel til å stille krav om miljøovervåking.»

I uttalelsen fra *Statens Forurensningstilsyn* heter det:

«SFT mener Fiskeridepartementet burde ha tatt en klar stilling til bruk av MOM (Matfiskanlegg-Overvåking-Modellering) i høringsnotatet.»

Norges Fiskarlag uttaler:

«Norges Fiskarlag støtter forslaget om å stille krav til gjennomføring av miljøundersøkelser og dokumentasjon av miljøstandarden ved oppdrettslokalitetene.»

I uttalelsen fra *Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet* heter det:

«Likeledes virker det lite hensiktsmessig å pålegge næringen løpende overvåking av miljøforholdene rundt anleggene med kostbare og høyst sannsynlig lite egnede metoder. Etter hvert som de fleste merdanleggene blir plassert i åpne, eksponerte farvann, vil undersøkelser av bunnfauna basert på dagens teknikker, bli lite relevant. Den kvalitets-sikring/internkontroll som foreslås innført i et tidligere kapittel, vil i betydelig grad bidra til å begrense uheldige utslipp fra anleggene. I tillegg bør det satses offentlige og private midler på miljøforskning i forbindelse med oppdrett, i den hensikt å finne frem til metoder, fôr, oppdrettsteknologi og former for mer eller mindre integrert oppdrett, der man tar vare på og utnytter samtlige næringsemner som tilføres sjøen. Dette er tiltak som fremmer norsk havbruksnæring, samtidig som hensynet til miljøet blir skikkelig ivaretatt.»

Justisdepartementet fremhever behovet for en nærmere vurdering av hvordan en ordning med miljøovervåking administrativt skal tilpasses mellom havbruks- og miljøvernmyndighetene.

4.3.3 Departementets vurdering

Departementet viser til fremstillingen i kapittel 4.3.1.

Etter Fiskeridepartementets oppfatning er det nødvendig å ha fokus på det omkringliggende marine miljøet ved oppdrettsanleggene. Slik departementet ser det vil krav til miljøovervåking være et viktig tiltak i den videre utviklingen av norsk oppdrettsnæring. Miljøovervåking vil være et viktig redskap for den enkelte virksomhet og for myndighetene for å sikre at miljøeffektene av produksjonen ikke overskrider den enkelte lokalitets tålegrense. Det må også antas at en bedre og mer systematisk dokumentasjon av miljøvirkningene av oppdrettsvirksomhet vil ha betydning i andre henseende. I internasjonal sammenheng har Norge et konkurransefortrinn som følge av naturgitte forhold med en lang og produktiv kystsoner. For at næringen skal utvikle seg videre og utnytte verdipotensialet som ligger i fornybare marine ressurser, er havbruksnæringen avhengig av gode lokaliteter i kystsonen. For å få tilgang til disse lokalitetene, vil bedre dokumentasjon av havbruksnæringens miljøpåvirkning være en fordel.

Fiskeridepartementet viser til den generelle uttalelsen fra *Eksportutvalget for fisk*, referert under kapittel 3.2. Eksportutvalget uttaler følgende «På et generelt grunnlag imøteser EFF (...) tiltak som sikrer at det vi høster fra havet er rent og at vår påvirkning av havet er innenfor akseptable rammer. For norsk fiskeri- og havbruksnæring vil en økt miljøfokusering være et av de viktigste virkemidlene i kampen om markedene i de kommende årene». Fiskeridepartementet er enig i eksportutvalgets vurdering. Havbruksnæringen opererer på et stadig mer følsomt og miljøbevisst internasjonalt marked der forbrukeren sannsynligvis i økende grad vil etterspørre dokumentasjon av næringens miljøpåvirkning. Det må antas at næringens muligheter for å fremskaffe god dokumentasjon for en miljømessig bærekraftig produksjon, vil ha en positiv markedsmessig virkning.

Den nærmere reguleringen av hvilke krav som skal stilles og hvordan miljøundersøkelser skal foretas vil bli nærmere vurdert ved innføring av krav til miljøovervåking. Dette gjelder også hvordan en ordning med krav til miljøovervåking administrativt skal håndteres mellom havbruks- og miljøvernmy-

dighetene, bl.a. med sikte på en forenklet saksbehandling i forhold til næringen. Fiskeridepartementet er enig med Miljøverndepartementet i at det er positivt og i tråd med utviklingen av økt ansvar for sektorene at oppdrettsloven nå får en klar hjemmel til å stille krav om miljøovervåking.

Fiskeridepartementet har kommet til at bestemmelsens andre ledd endres noe i forhold til høringsbrevets forslag, slik at det går klart frem at vilkår til drift eller andre tiltak kan pålegges eller iverksettes på bakgrunn av all tilgjengelig informasjon om forholdene ved lokaliteten. På denne bakgrunn er forslaget omformet slik at § 18 (miljøovervåking) blir lydende:

«Departementet kan gi forskrift om at den som driver eller har søkt om å drive virksomhet etter denne loven, skal gjennomføre miljøundersøkelser og dokumentere miljøtilstanden der oppdrettsanlegg er lokalisert eller søkes lokalisert.

På bakgrunn av miljøundersøkelsene eller annen dokumentasjon, kan departementet sette vilkår til drift av oppdrettsanlegg samt sette i verk eller gi pålegg om nødvendige tiltak.»

Fiskeridepartementet vil i samarbeid med Miljøverndepartementet utforme forskrift med krav til miljøovervåking. Forskriften vil utredes med sikte konsekvenser for næringsutøverne og sendes på alminnelig høring.

4.4 Forbud mot oppdrettsvirksomhet i bestemte områder

4.4.1 Høringsbrevets forslag

4.4.1.1 Bakgrunnen for forslaget

Fiskeridepartementet i samarbeid med Miljøverndepartementet innførte i 1989 i alt 52 midlertidige sikringssoner for laksefisk i fjordområder utenfor 125 lakseelver. Formålet med sonene er å bevare livskraftige ville laksestammer, og sikre det biologiske og genetiske grunnlag for fortsatt vekst og utvikling i oppdrettsnæringen.

Sonene ble gjort midlertidige for 5 år i påvente av et bedre beslutningsgrunnlag, men er senere blitt videreført. Innenfor sonene ble det satt forbud mot å etablere nye anlegg for oppdrett av laks, ørret og sjørøye i åpne merdannelgg. Allerede etablerte oppdrettsanlegg har tillatelse til å drive videre innenfor sonene.

En tverrfaglig arbeidsgruppe bestående av representanter fra havbruksforvaltningen, miljøvernforvaltningen, veterinærforvaltningen og næringen ble nedsatt ved årsskiftet 1993-94 for å evaluere sikringssonene. Før gruppens arbeid var fullført, ble sonene i 1994 videreført for nye 5 år. Arbeidsgruppens innstilling forelå i januar 1996. Gruppen påpekte den manglende vitenskapelige dokumentasjonen av effekten av sonene. Det er ulike oppfatninger i fagmiljøene når det gjelder den reelle virkningen og betydningen av sonene som virkemiddel for å beskytte de ville laksestammene. Arbeidsgruppen anbefalte på denne bakgrunn en videreføring av sonene med visse justeringer av grensene. I tillegg ble det bl.a. foreslått å innføre tiltakssoner, d.v.s. områder hvor eventuelle nyetableringer eller eksisterende oppdrettsvirksomhet underlegges spesielle restriksjoner. I tiltakssonene er det således ikke så restriktive regler i forhold til oppdrett som innenfor sikringssonene. Enkelte steder kom-

mer tiltakssonene som et tillegg til sikringssonene, som en slags buffersone, andre steder som et delvis alternativ til de eksisterende sikringssonene.

Fiskeridepartementet tar sikte på å videreføre en ordning med soner for å begrense kontaktflaten mellom oppdrettsfisk og villfiskbestander. En videreføring av en soneordning vil bli sett i sammenheng med regjeringens behandling av villaksutvalgets forslag om å opprette nasjonale laksefjorder. Villaksutvalget har i NOU 1999:9, Til laks åt alle kan ingen gjera?, kapittel 9.2.1, foreslått at det opprettes såkalte nasjonale laksefjorder med forbud mot oppdrett av laks og ørret.

Sikringssonene for laks er i dag hjemlet i oppdretsloven § 5, første ledd nr. 3, formålsbestemmelsen i lovens § 1 og den generelle fullmaktsbestemmelsen i lovens § 13. Bestemmelsen i lovens § 5, første ledd nr. 3 lyder som følger: *«Tillatelse etter § 3 skal ikke gis dersom anlegget: ... 3) har en klart uheldig plassering i forhold til det omkringliggende miljø eller lovlig ferdsel eller annen utnytting av området».*

I tillegg til å gi hjemmel til å innføre sikringssoner, gir denne bestemmelsen havbruksmyndighetene hjemmel til og ansvar for å ta miljøhensyn ved behandling av enkeltsaker angående spørsmål om lokalisering av et oppdrettsanlegg. I den forbindelse kommer miljøvernavdelingen hos fylkesmannen med rådgivende uttalelse angående lokaliseringsspørsmål, i tillegg til at samme organ må fatte et vedtak om utslippstillatelse etter forurensningsloven. Bestemmelsen er således én av de mest sentrale bestemmelsene ved enkelt-saksbehandling i lokaliseringsspørsmål av oppdrettsanlegg.

Fiskeridepartementet ser det som hensiktsmessig å skille hjemmelsgrunnlaget for vedtak som fattes som enkeltvedtak og opprettelsen av oppdrettsfrie soner som gjelder generelt. Oppdretsloven vil med dette bli klarere, og departementets ansvar og engasjement til vern om det omkringliggende miljø kommer bedre frem. Fiskeridepartementet foreslår at hjemmelen til å sette generelle forbud mot, og restriksjoner for oppdrettsvirksomhet i bestemte områder, skilles ut i en egen bestemmelse i oppdretsloven.

4.4.1.2 Gjeldende rett

Det er opprettet midlertidige sikringssoner for laks med hjemmel i oppdretsloven § 5, første ledd nr. 3. Til sammen er det 52 slike soner utenfor 125 laksevasdrag. Innenfor disse sonene tillates ikke nye etableringer av oppdrettsanlegg. Eksisterende anlegg kan fortsatt drive innenfor det gjeldende regelverket.

Videre er det i enkelte områder som er vernet etter lov 19. juni nr. 63 1970 om naturvern, forbud mot oppdrettsvirksomhet i den grad virksomheten kommer i strid med verneformålet.

4.4.1.3 Forslag til endring

Det fremmes forslag om ny § 19 om adgang til å innføre forbud mot oppdrettsvirksomhet i bestemte områder.

§ 19 (forbud mot oppdrettsvirksomhet i bestemte områder)

I områder med særlig verdi for akvatiske organismer kan departementet fastsette forbud mot, eller sette særlige vilkår for oppdrettsvirksomhet, dersom dette anses nødvendig for å bevare deres livsmiljø

4.4.2 Høringsinstansenes syn

Det er kommet kommentarer til bestemmelsen fra *Akvaforsk, Direktoratet for Naturforvaltning, Fiskeridirektoratet, Fellesforbundet, Havforskningsinstituttet, Justisdepartementet, Miljøverndepartementet, Norges Fiskarlag, Norges Jeger- og Fiskeforbund, Norges Naturvernforbund, Norske Fiskeoppdretteres Forening, Norske Sjømatbedrifters Landsforening, Nærings- og handelsdepartementet, Troms Fylkeskommune, Universitetet i Bergen og WWF Verdens Naturfond.*

Høringsinstansene er i all hovedsak positive til at det innføres ny og klarere hjemmel til forbud mot oppdrettsvirksomhet i bestemte områder. *Nærings- og handelsdepartementet* er den eneste høringsinstansen som går i mot forslaget. *Universitetet i Bergen* gir uttrykk for at de finner det betenkelig at det innføres en slik hjemmel.

Flere av høringsinstansene fremhever imidlertid betydningen av at virkningen av slike soner dokumenteres bedre før forbudssoner innføres og at fordelene med forbudssoner må veies opp mot konsekvensene slike soner medfører.

Det heter i uttalelsen fra *Norske Fiskeoppdretteres Forening*:

«Styret er positiv til at Fiskeridepartementet får en klarere hjemmel til å innføre denne type beskrankninger. Etter styrets mening bør dette medføre at miljøansvaret og koordineringen blir mer vektlagt som departementets ansvar. En naturlig konsekvens vil være en nedtoning av dette ansvaret i andre departement. Styret vil påpeke at en forutsetning for gjennomføring av slike forbud må baseres på kunnskap. I den forbindelse vil en vise til erfaringene med «midlertidige sikringssoner for laksefisk» som ikke er fulgt opp verken forskningsmessig og derved kunnskapsmessig i henhold til opprinnelige intensjoner.»

Norske Sjømatbedrifters Landsforening uttaler:

«Forslaget tar og inn egen bestemmelse med hjemmel til å innføre forbud mot oppdrettsvirksomhet i bestemte områder. Slike midlertidige forbud eksisterer og i dag, med hjemmel i samme lov. Å skille hjemmelsgrunnlaget for vedtak som fattes som enkeltvedtak og opprettelsen av oppdrettsfrie soner som gjelder generelt, oppfatter vi kun som en klargjøring av departementets ansvar, ingen innskjerpelse av bruk og utøvelse av forbudet.»

I uttalelsen fra *Norges Fiskarlag* heter det:

«Norges Fiskarlag støtter forslaget i § (...) og håper dette kan bidra til å redusere konflikter mellom oppdrett og tradisjonelt fiske.»

Fiskeridirektoratet uttaler følgende:

«En er enig i betydningen av å få en tydelig hjemmel for opprettelse av oppdrettsfrie soner generelt.»

I *Havforskningsinstituttet* sin uttalelse heter det:

«HI understreker generelt betydningen av en kunnskapsbasert forvaltning, og behovet for å evaluere virkningen av lovendringene som er foreslått, slik at en kan få klarlagt om bestemmelsene virker etter hensikten.»

Miljøverndepartementet uttaler følgende:

«Vi ser det som positivt og klargjørende at det nå etableres en egen hjemmel til å opprette oppdrettsfrie soner. I tillegg til at bestemmelsen vil være klargjørende i forhold til dagens ordning med midlertidige sikringssoner, vil bestemmelsen slik den er utformet ha et videre virkeområde. Vi vil her særlig understreke to forhold. For det første er det viktig at det i kommentarene til bestemmelsen klargjøres at en også vil kunne trekke tilbake tillatelser der det er opprettet forbudssoner med hjemmel i denne bestemmelsen. Dette vil være av betydning i forhold til det videre arbeidet med å beskytte de viktigste laksebestandene og deres leveområder, jfr. St. meld. nr. 8 (1999-2000) og også villaksutvalgets forslag om nasjonale laksefjorder som nå skal utredes nærmere. Vi ber derfor om at kommentarene til bestemmelsen endres i samsvar med dette.

Videre er det viktig at en nå får en klar hjemmel til å kunne stille særlige vilkår av hensyn til f.eks. anadrom laksefisk. Dette vil gi økt mulighet til en mer differensiert forvaltning, hvor oppdrett på særlige vilkår vil kunne være et alternativ til å nekte etablering.»

WWF Verdens Naturfond støtter forslaget, men har forslag til forbedring av bestemmelsens ordlyd. Det heter i høringsuttalelsen:

«(...) teksten «... dersom dette anses nødvendig for å bevare deres livsmiljø» bør utfylles til noe i likhet av «... dersom dette anses nødvendig for å bevare de akvatiske organismer i deres livsmiljø». Paragrafen er ment å beskytte akvatiske organismer, og ikke bare deres livsmiljø - selv om livsmiljøet må bevares for å bevare organismene.»

Troms Fylkeskommune og *Akvaforsk* fremhever betydningen av at ved bruk av bestemmelsen må tiltaket stå i et rimelig forhold til kostnadene.

Det heter i uttalelsen fra *Troms Fylkeskommune*:

«Plan- og næringsetaten er til en viss grad enig i at en bør ha en «førevar» politikk i forhold til miljøpåvirkning fra næringsvirksomhet. Dette må imidlertid stilles opp mot oppdrettsnæringsas store betydning, og konsekvensene av for eksempel store sikringssoner i forhold til etablerte og potensielle oppdrettsanlegg.»

Akvaforsk uttaler følgende:

«Det er viktig når det vert innført så drastiske tiltak som forbod mot oppdrettsverksemd at det er eit rimeleg forhold mellom nytte og kostnad, og at ein får prioritert tiltak i ei rekkefølge som samsvarar med faktisk effekt. Så lenge eit forbod i hovudsak er grunngjeve i føre var-prinsippet må forbod gjerast tidsavgrensa. Samstundes må det vere ein føresetnad at ein raskt søker å framskaffe dokumentasjon for dei faktiske samanhengane mellom tiltak og effekt.»

Nærings- og handelsdepartementet går i mot forslaget om å innføre hjemmel til å forby oppdrettsvirksomhet, og mener at det bør være tilstrekkelig med

hjemmel til å sette spesielle restriksjoner på virksomheten i slike områder. I høringsuttalelsen heter det:

«Vi viser også til at det er uenighet i fagmiljøene om den «reelle virkningen og betydningen av sonene som virkemiddel for å beskytte de ville laksebestandene» (s. 12 i høringsnotatet). Vi etterlyser derfor en henvisning til kunnskapsgrunnlaget for at en slik sone defineres. Vi peker også på at bestemmelsen er altfor vagt formulert. Det er for eksempel uklart hva man mener med, og hvilke kriterier som skal legges til grunn, for å hevde at området har «særlig verdi for akvatiske organismer» og at tiltakene «anses nødvendig for å bevare deres livsmiljø».

Vi går derfor i mot en generell hjemmel til å forby oppdrettsanlegg fordi en slik hjemmel går lengre enn reguleringsbehovet tilsier. Ut fra en føre-var-holdning har vi likevel en viss forståelse for forslaget til § (...) om en hjemmel knyttet til forbud «i områder med særlig verdi for akvatiske organismer». Vi mener imidlertid at hjemmelen må begrenses til å gi adgang til å innføre særskilte tiltakssoner. Det vil si områder hvor nyetableringer eller eksisterende oppdrettsanlegg underlegges spesielle restriksjoner. Dette er mindre inngripende enn sikringssoner.»

Universitetet i Bergen viser i sin høringsuttalelse til merknader fra professor Dag Møller, hvor det heter:

«Jeg finner det betenkelig at et omfattende midlertidig forbud innføres som permanent lov uten at det er utført vitenskapelig undersøkelser som eventuelt bekrefter, eventuelt avkrefter, påstått effekt av oppdrettsfrie soner.»

Fellesforbundet fremhever konsekvensene for de ansatte og bedriften ved en eventuell pålagt flytting av anlegg som følge av innføring av forbud mot oppdrettsvirksomhet. Det heter i uttalelsen:

«Det har i den senere tid blitt flyttet flere anlegg mot mer åpne områder, som igjen har medført betydelige økonomiske, om arbeidsmessige endringer. Vi kan tenke oss at det i § (...) kom inn en tekst som tar hensyn til dette. Forslag: Ved eventuelt pålagt flytting av anlegg skal det foretas en analyse av de ulemper de ansatte og bedriften får. Dette skal veies og fremgå i en total vurdering før krav om flytting blir fremmet.»

4.4.3 Departementets vurdering

Fiskeridepartementet viser til fremstillingen i kapittel 4.4.1.

Fiskeridepartementet ser det som hensiktsmessig at det gis ny og klarere hjemmel til å opprette forbud mot oppdrettsvirksomhet i bestemte områder. Departementet tar bl.a. sikte på at en videreført ordning med sikringssoner vil hjemles i denne bestemmelsen.

Et forbud mot oppdrettsvirksomhet med hjemmel i bestemmelsen vil kunne omfatte all oppdrettsvirksomhet, både eksisterende og fremtidig virksomhet. Departementet kan også fastsette at det ikke skal tillates ny virksomhet innenfor et område, men at den eksisterende virksomheten fortsatt kan drive videre. Med hjemmel i bestemmelsen kan departementet fastsette både midlertidige og permanente forbud mot oppdrett i bestemte områder. Midlertidig forbud mot oppdrettsvirksomhet kan bl. a. være hensiktsmessig i områ-

der hvor det ikke foreligger nok kunnskap til å fastsette permanente soner, i påvente av at slik viten fremskaffes

Flere av høringsinstansene påpeker behovet for bedre kunnskap om hvilken effekt oppdrettsfrie soner har for de ville bestandene av laks. Dette særlig på bakgrunn av erfaringene med de midlertidige sikringssonene for laks som ble innført i 1989. Fiskeridepartementet er enig i at forvaltningens avgjørelser må være kunnskapsbaserte. Dette gjelder særlig ved så inngripende tiltak som å sette forbud mot oppdrettsvirksomhet i bestemte områder. I den videre forvaltning på dette området må en prioritere arbeidet med å fremskaffe mer kunnskap. Eventuelle nye soner må først opprettes etter en totalvurdering av situasjonen i det enkelte tilfellet, slik at også hensynet til lokalsamfunn og næringsutøvere blir ivare tatt under vurderingen. Det samme gjelder ved eventuell tilbaketrekking av tillatelser til eksisterende virksomhet i sonene.

Fiskeridepartementet er enig i forslaget fra *WWF Verdens Naturfond* til endring i lovteksten. På denne bakgrunn er forslaget omformulert slik at § 19 (forbud mot oppdrettsvirksomhet i bestemte områder) blir lydende:

«I områder med særlig verdi for akvatiske organismer kan departementet fastsette forbud mot, eller sette særlige vilkår for oppdrettsvirksomhet, dersom dette anses nødvendig for å bevare de akvatiske organismer i deres livsmiljø.»

4.5 Straff

4.5.1 Høringsbrevets forslag

4.5.1.1 Bakgrunnen for forslaget

Gjeldende straffebestemmelse i oppdrettsloven har bøter som eneste straffesanksjon for overtredelse av bestemmelser gitt i oppdrettsloven eller forskrifter fastsatt i medhold av loven. Fiskeridepartementet foreslår at strafferammen skjerpes fra bøter til bøter eller fengsel i inntil 1 år, og ved særdeles skjerpene omstendigheter, fengsel i inntil 2 år.

Villaksutvalget uttaler i NOU 1999:9, Til laks åt alle kan ingen gjera?, kapittel 9.5.9 at

«Det kan (...) være grunn for myndighetene til å overveie innført en noe strengere straffetrussel i fiskeoppdrettsloven, slik at fengselsstraff blir et straffealternativ hvor enkeltpersoner bevisst eller gjentatt har forsømt sine plikter med betydelig rømming som resultat.»

Fiskeridepartementet ser alvorlig på brudd på bestemmelser gitt i eller i medhold av oppdrettsloven, og ønsker å bringe strafferammen til et nivå tilsvarende andre sammenlignbare lover, som fiskeesykdomsloven, lov 29. mai 1981 nr. 38 om viltet (viltloven), lov 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern (naturvernloven), forurensningsloven og lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. (arbeidsmiljøloven). Overtredelse av regelverk gitt i eller i medhold av oppdrettsloven kan føre til uakseptable miljøkonsekvenser. Brudd på miljøbestemmelser i lov eller forskrift er å anse som miljøkriminalitet, og er et område som prioriteres av påtalemyndigheten. Videre kan brudd på bestemmelser være motivert i ønske om en uberettiget økonomisk vinning. Fiskeridepartementet ønsker også med forslaget å gi påtalemyndigheten mer effektive virkemidler for etterforskning av brudd på lovens bestemmelser.

Skjerpelsen av strafferammen vil føre til at påtalemyndighetene får adgang til å ta i bruk varetekt og en utvidet adgang til ransaking ved etterforskningen av alvorlige overtredelser av oppdretsloven. Slik strafferammen er i dag har en heller ikke hjemmel for å foreta ransaking ved skjellig grunn til mistanke om overtredelse av oppdretsloven, jf. lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangs-måten i straffesaker (straffeprosessloven) § 192. Ransaking kan vise seg helt avgjørende for å løse en straffesak.

Utvidelse av strafferammen vil også medføre at foreldelsesfristen blir 5 år, i stedet for 2 år, for overtredelse av loven, noe som er praktisk i forhold til den strafferettslige håndhevelse av loven. Det kan også være formålstjenlig at oppdagede grove overtredelse kan bli påtalt, selv om forholdet ligger noe tilbake i tid.

Forslaget inneholder også en teknisk endring i bestemmelsen ved at det presiseres at overtredelse av vilkår gitt med hjemmel i loven er straffbart. Endringen er foreslått for å gjøre det klart at også overtredelse av vilkår i for eksempel konsesjonsdokument er straffbart.

4.5.1.2 Forslag til endring

Det fremmes forslag om endring i § 25 (tidligere § 20) i oppdretsloven om straffansvar.

§ 25 (straffansvar)

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser *eller vilkårgitt* i eller med hjemmel i *denneloven* straffes med bøter *eller fengsel i inntil 1 år*. På samme måte straffes medvirkning og forsøk.

Foreligger særlig skjerpene omstendigheter, kan fengsel i inntil 2 år anvendes, om ikke strengere straffebed får anvendelse.

I forskrift som utferdiges i medhold av loven, kan det fastsettes at overtredelse av forskrifter ikke medfører straff.

4.5.2 Høringsinstansenes syn

Direktoratet for Naturforvaltning, Justisdepartementet, Miljøverndepartementet, Norges Jeger- og Fiskeforbund, Norges Naturvernforbund, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Norske Fiskeoppdretteres Forening, Statens Forurensningstilsyn, Troms Fylkeskommune og WWF Verdens Naturfond har avgitt uttalelse til denne bestemmelsen.

Høringsinstansene uttaler seg i all hovedsak positivt til den foreslåtte endringen. Ingen av høringsinstansene uttaler seg direkte mot forslaget. *Nærings- og handelsdepartementet* og *Norske Fiskeoppdretteres Forening* mener imidlertid at forslaget om endring i straffebestemmelsen bør utsettes og vurderes i sammenheng med en helhetlig revisjon av oppdretsloven. *Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet* mener at bøter, eventuelt i kombinasjon med andre sanksjoner vil være tilstrekkelig, mens *Troms Fylkeskommune* mener at andre sanksjoner enn straff kan ha større effekt.

Justisdepartementet uttaler følgende:

«Når det gjelder forslaget til endring i § (...), er vi enige i at det er formålstjenlig med en utvidelse av lovens straffalternativer. Dette vil gi større muligheter til å differensiere straffene etter alvorlighetsgraden på de straffbare handlinger. Det er også gunstig at oppdrettslovens strafferammer bringes opp på tilsvarende nivå som lover det er naturlig å sammenligne med, som viltloven, forurensningsloven m.m.

Ved å utvide strafferammen åpnes dessuten muligheter for en del straffeprosessuelle tvangsmidler som bl.a. ransaking og pågripelse. Dette vil gjøre etterforskningen av sakene mer effektiv enn i dag og sannsynligvis sikre en høyere oppklaringsprosent.»

I uttalelsen fra *Norske Fiskeoppdretteres Forening* heter det:

«Det er ingen grunn til at norsk oppdrettsnæring skal ha et svakere strafferettslig lovverk enn andre næringer. Tatt i betraktning de mange endringer som skal skje i tilknytning til oppdrettsloven, kommer imidlertid endringen av straffeansvaret på et alt for tidlig tidspunkt i forhold til en total revidering av oppdrettsloven.»

Nærings- og handelsdepartementet uttaler:

«Vi peker videre at hjemmel for å innføre internkontroll og å innføre gebyr og forslag om endringer i formåls- og straffebestemmelsen, etter vår oppfatning kan ses isolert i forhold til forslagene som direkte knytter seg til å forhindre miljøskader. Vi mener derfor de førstnevnte forslagene bør utsettes, og vurderes i forbindelse med revisjonen av loven.»

Troms Fylkeskommune gir uttrykk for at andre sanksjoner enn straff kan ha større effekt. I uttalelsen heter det:

«Plan- og næringsetaten tror inndragelse av konsesjoner ved grove overtredelser av oppdrettsloven vil ha en større preventiv effekt enn anvendelse av fengselsstraffer. Det blir her selvfølgelig viktig at strafferammene settes i samsvar med gjeldende strafferammer innen andre sammenlignbare næringer.»

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet uttaler følgende:

«Det forekommer oss noe overdrevet å innføre fengselsstraff for overtredelser av lover og forskrifter gjeldende for oppdrett av fisk og sjødyr i havet. Bøtelegging bør være et tilstrekkelig reaksjonsmiddel. Ved alvorlige og gjentatte overtredelser må det være mulig å gjøre bøtene høye nok til å virke avskrekkende og eventuelt inndra konsesjons- eller driftstillatelser for kortere eller lengre tid.»

4.5.3 Departementets vurdering

Departementet viser til fremstillingen under i kapittel 4.5.1.

Fiskeridepartementet ser alvorlig på brudd på bestemmelser gitt i eller i medhold av oppdrettsloven. Etter departementets oppfatning er det behov for at straffebestemmelsen i oppdrettsloven harmoniseres med straffebestemmelser i sammenlignbare lover som fiskesykdomsloven, viltloven, naturvernloven, forurensningsloven og arbeidsmiljøloven. Overtredelse av regelverk gitt i eller i medhold av oppdrettsloven kan føre til uakseptable miljøkonsekvenser. Brudd på miljøbestemmelser i lov eller forskrift er å anse som miljøkriminalitet, og er et område som prioriteres av påtalemyndigheten. Videre kan

brudd på bestemmelser være motivert i ønske om en uberettiget økonomisk vinning. Ved å utvide lovens straffalternativer, gir dette større muligheter til å differensiere straffene etter alvorlighetsgraden på de straffbare handlinger.

Ved å utvide strafferammen åpnes dessuten muligheter for en del straffeprosessuelle tvangsmidler som bl.a. ransaking og pågripelse. Fiskeridepartementet er enig i uttalelsen fra Justisdepartementet om at dette vil gjøre etterforskningen av sakene mer effektiv enn i dag og sannsynligvis sikre en høyere oppklaringsprosent.

4.6 Gebyr

4.6.1 Høringsbrevets forslag

4.6.1.1 Bakgrunnen for forslaget

Innkrevning av gebyrer for offentlige tjenester og kontrollordninger er i dag gjennomført på ulike områder. Forvaltningsloven § 27 a inneholder en generell hjemmel for Kongen til ved forskrift å vedta bestemmelser om betaling for behandling av søknader om bevilninger, tillatelser, autorisasjoner og lignende. I spesiallovgivningen er det etablert tilsvarende gebyrordninger, og dessuten bestemmelser om betaling for myndighetenes arbeid på ulike områder. Gebyrordningene bygger normalt på det generelle prinsippet at brukerne av offentlige tjenester/ytelser også skal belastes for de kostnader de påfører samfunnet. Dette prinsippet setter også grenser for gebyrets størrelse, og som utgangspunkt skal gebyrene settes slik at de samlet ikke overstiger kostnadene ved det arbeid som utføres av forvaltningen.

Forvaltningen pålegges stadig nye oppgaver. I de senere år har departementet, etter ønske fra næringen, innført en ordning med førkvoter hvor kontroll og administrasjon av ordningen gjøres av myndighetene. I dette høringsnotat foreslås det at det fastsettes hjemmel for innføring av en typegodkjenningsordning. Typegodkjenningsordningen vil i likhet med ordningen med førkvoter legge beslag på deler av forvaltningens ressurser. For at forvaltningen skal kunne utføre sine oppgaver på en forsvarlig måte må kostnadene dekkes inn.

Ved endring i forskrift om produksjonsregulerende tiltak for oppdrett av laks og ørret ble det uttalt at departementet mener at utgifter til kontroll bør dekkes inn ved gebyrer. Det ble videre uttalt at departementet vil komme tilbake til spørsmålet om lovendring. Fiskeridepartementet står fast på de synspunkter som fremgår av havbruksmeldinga om at næringen selv bør ha hovedansvaret for tilpasning av produksjonen til markedet. Når myndighetene, som ved administrasjon og kontroll av ordningen med førkvoter, utfører oppgaver som naturlig ligger til næringen, er det rimelig at næringen bærer kostnadene.

På denne bakgrunn foreslår Fiskeridepartementet at det gis hjemmel i oppdrettsloven til å fastsette gebyr for oppgaver myndighetene gjør innenfor oppdrettslovens virkeområde. Den foreslåtte hjemmelen er generelt utformet og gir mulighet for å innføre gebyrer både for nye oppgaver, og til å gebyrlegge arbeid som tidligere har vært kostnadsfritt for næringen. Per i dag er det aktuelt å innføre gebyrer for å finansiere den foreslåtte typegodkjenningsordningen og for førkvotekontroll etter forskrift om produksjonsregulerende tiltak for oppdrett av laks og ørret. Det forutsettes at eventuelle gebyrordninger

utarbeides ved forskrift. De administrative og økonomiske konsekvenser av en slik ordning skal da utredes, og forskriftsutkastet vil bli sendt på ordinær høring.

4.6.1.2 Gjeldende rett

Havbruksforvaltningen krever i dag inn gebyr for behandling av søknader. Gjeldende gebyrforskrifter er hjemlet i forvaltningsloven § 27 a, som bare gir hjemmel til gebyr for behandling av søknader om bevillinger, tillatelser, autorisasjoner og lignende. Gebyr for andre oppgaver krever særskilt hjemmel. Det er per i dag ingen hjemmel som gir grunnlag for å kreve gebyr for andre oppgaver som gjøres av forvaltningen med hjemmel i oppdrettsloven.

4.6.1.3 Forslag til endring

Det fremmes forslag om ny § 14 i oppdrettsloven om gebyr.

§ 14 (gebyr)

Departementet kan gi forskrift om gebyr for behandling av søknader og for andre oppgaver som gjøres av offentlige myndigheter innenfor denne lovens virkeområde.

Skyldig gebyr er tvangsgrunnlag for utlegg.

4.6.2 Høringsinstansenes syn

Følgende høringsinstanser har kommentert forslaget: *Fellesforbundet, Finansdepartementet, Fiskeridirektoratet, Miljøverndepartementet, Norges Jeger- og Fiskeforbund, Norske Fiskeoppdretteres Forening, Norske Sjømatbedrifters Landsforening, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Nærings- og handelsdepartementet, Troms Fylkeskommune og Universitetet i Bergen.*

Høringsinstansene uttaler seg i all hovedsak positivt til forslaget om innføring av hjemmel til å gi bestemmelser om gebyr. De eneste høringsinstansene som uttaler seg mot forslaget er *Norske Fiskeoppdretteres Forening, Norske Sjømatbedrifters Landsforening og Nærings- og handelsdepartementet.*

Norske Fiskeoppdretteres Forening har gitt følgende kommentar til bestemmelsen:

«Styret går i mot å ta inn en egen bestemmelse som gir hjemmel for å innføre gebyrer nå. Før dette gjøres, er det et absolutt behov for å gjennomføre en total gjennomgang av næringens gebyrbelastning på de ulike områder. Slik man ser det vil det være naturlig å gjøre dette som en del av det forestående arbeidet med revisjon av oppdrettsloven.»

Nærings- og handelsdepartementet uttaler:

«Vi peker videre at hjemmel for å innføre for å innføre internkontroll og å innføre gebyr og forslag om endringer i formåls- og straffebestemmelsen, etter vår oppfatning kan ses isolert i forhold til forslagene som direkte knytter seg til å forhindre miljøskader. Vi mener derfor de førstnevnte forslagene bør utsettes, og vurderes i forbindelse med revisjonen av loven.»

Norske Sjømatbedrifters Landsforening har synspunkter på hvordan en gebyrbestemmelse bør praktiseres. I uttalelsen heter det:

«Høringsnotatet inneholder forslag om hjemmel til å innføre gebyr. Forslaget hevdes å bygge på det generelle prinsippet at brukere av ulike offentlige tjenester skal belastes for de kostnader de påfører samfunnet. Vi reagerer negativt på holdningen som kommer frem i denne begrunnelsen. Oppdrettsnæringen, og annet sunt næringsliv er bærebjelker i vårt samfunn, - formuleringene ovenfor får det til å høres motsatt ut. Selvsagt skal oppdrettsnæringen betale for de tjenestene vi setter i bestilling og får utført. Det offentlige sitt behov for kontroll og pålegg, skal derimot i hovedsak belastes av det offentlige. Dersom denne praksis glir ut, vil det lett føre til en inflasjon i nye mer eller mindre nødvendige krav og pålegg - fordi andre (les næringen) betaler regningen. Vi er ikke sterke motstandere av å innføre en hjemmel, men svært opptatt av at offentlige krav og pålegg også er det økonomisk. Tjenester som utføres på oppdrag/ønske fra næringen vil selvsagt kunne være noe annet.»

Flere av høringsinstansene er opptatt av at en ved bruk av bestemmelsen, ikke må iverksette unødige gebyrordninger og at eventuelle gebyrer ikke må settes for høyt.

I uttalelsen fra *Fellesforbundet* heter det:

«Vi er enig i at næringen skal betale for tjenester, men det må ikke bli slik at gebyrene blir så høye at det går ut over konkurransen i markedet.»

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet uttaler at :

«Dersom landet virkelig ønske å utvikle en stor og konkurransedyktig havbruksnæring, virker det ikke oppmuntrende å innføre unødvendige gebyrordninger.»

Troms Fylkeskommune uttaler at:

«Hvis det innføres en lovhjemmel til å ta gebyr for oppgaver som gjøres av offentlige myndigheter innenfor oppdrettslovens virkeområde, blir det viktig at evt. gebyr settes ut ifra hva andre konsesjonsbelagte næringer pålegges. Oppdrettsnæringa må ikke få strengere gebyr enn andre sammenlignbare næringer.»

4.6.3 Departementets vurdering

Departementet viser til fremstillingen i kapittel 4.6.1.

Fiskeridepartementet mener det er behov for å innføre en generell hjemmel for å ta gebyr for oppgaver som gjøres av offentlige myndigheter.

Som det fremgår av drøftelsen utfører Fiskeridepartementet oppgaver innenfor områder som prinsipielt sett burde være næringens ansvarsområde. Dette belaster Fiskeridepartementets budsjett til fortrenghet for viktige langsiktige forvaltningsoppgaver innenfor departementets ansvarsområde. Disse kostnadene bør etter Fiskeridepartementets oppfatning dekkes inn slik at ressursene som brukes til dette arbeidet kan tilbakeføres til prioriterte oppgaver i havbruksforvaltningen.

Gebyrhjemmelen i oppdrettsloven skal være et grunnlag for at næringen kan dekke kostnadene for oppgaver som gjøres av offentlige myndigheter

innenfor oppdrettsloven sitt virkeområde. Dette vil også være retningsgivende ved fastsettelsen av gebyrenes størrelse. Gebyrsatsene skal som utgangspunkt settes slik at gebyrene samlet ikke overskrider myndighetenes kostnader med de oppgaver som utføres. Gebyr med hjemmel i oppdrettsloven vil være vederlag for oppgaver som utføres av forvaltningen. Gebyrene skal ikke ha karakter av fiskalavgifter.

Forslag til gebyrordninger vil utredes med hensyn på konsekvenser for dem gebyrene retter seg mot og sendes på alminnelig høring.

5 Økonomiske, administrative og miljømessige konsekvenser

Proposisjonen inneholder forslag om hjemmel til å innføre godkjenningsordning, hjemmel til å innføre internkontroll, hjemmel til å innføre krav om miljøovervåking, og klarere hjemmel til å sette forbud mot oppdrettsvirksomhet i bestemte områder. Forslagene innebærer en styrking av oppdrettslovens miljøprofil. Videre foreslås det endringer i lovens straffebestemmelse og innføring av en generell hjemmel til å ta gebyr for oppgaver som gjøres av offentlige myndigheter innenfor oppdrettslovens virkeområde.

Det foreslås også at det gis adgang til at departementet, for å sikre at anleggene har forsvarlig teknisk standard, kan utvide virkeområdet i oppdrettsloven til å omfatte produksjon av varer og tjenester til oppdrettsvirksomhet. Behovet for denne endringen illustrerer at bærekraftig oppdrett av akvatiske organismer må ses i sammenheng med det som skjer i andre ledd i verdikjeden og i tilstøtende virksomhet.

En styrking av lovens miljøprofil vil medføre konsekvenser både for forvaltningen, næringen og samfunnet. Næringen vil ha enkelte kostnader ved implementering av ordningene, men det forventes at lavere rømmingstall, bedret miljø og enklere driftsrutiner på sikt kan medføre positive konsekvenser for hele næringen sett under ett. Satsing på miljø kan bl.a. gi konkurransefortrinn for norsk havbruksnæring i viktige markeder. Forslagene vil medføre størst konsekvenser for havbruksforvaltningen. Innføring av de nye ordningene vil kreve økt innsats og oppfølging fra Fiskeridirektoratet. En tilfredsstillende gjennomføring av tiltak som internkontroll, miljøovervåking og godkjenningsordning krever omstilling og kompetanseoppbygging i Fiskeridirektoratet og forutsetter økte ressurser. Samfunnsøkonomisk vil endringsforslagene virke positivt ved at en får hjemmel til å innføre tiltak som medvirker til at oppdrettsvirksomhet drives med omtanke for det omkringliggende marine miljø.

5.1 Administrative konsekvenser

Forslagene som fremmes i denne proposisjonen forventes å innebære at noen av Fiskeridirektoratets oppgaver i havbruksforvaltningen endres, og at ansvarsområde mellom ulike forvaltningsmyndigheter kan endres ved implementering av bestemmelsene.

Konsekvensene av hjemmel til å innføre godkjenningsordninger vil bero på i hvor stor grad hjemmelen tas i bruk. Den foreslåtte godkjenningsordningen for anlegg, innretninger og utstyr til bruk i oppdrettsvirksomhet vil ikke medføre administrative konsekvenser av betydning.

Lovforslaget om hjemmel til innføring av internkontroll for oppdrettsnæringen legger opp til et samordnet tilsyn mellom havbruks-, forurensnings- og veterinærmyndighetene. I tråd med hensynet til forenkling av næringslovgivningen, vil det være svært viktig med et nært samarbeid mellom de aktuelle myndigheter i det videre arbeidet med å utvikle internkontrollforskriften og en samordnet internkontrollordning, jf. omtale i Ot. prp. nr. 52 (1996-97) om

lov om tiltak mot sykdom hos fisk og andre akvatiske dyr (fiskesykdomsloven) kapittel 5.3.2. For Fiskeridirektoratet vil en endring i kontrollregime kreve omstilling og kunnskapsoppbygging. For næringen innebærer forslaget at de som ikke har et internkontrollsystem må etablere en slik ordning. For dem som har slike systemer, kan internkontroll etter oppdrettsloven innarbeides i et samlet internkontrollsystem.

Konsekvensene av hjemmel til å innføre miljøovervåking vil avhenge av hvor omfattende ordninger som innføres. Det kan være aktuelt å innføre den foreslåtte ordningen med MOM (Modellering - Overvåking - Matfiskanlegg). MOM bygger på et generelt konsept for regulering av miljøpåvirkning. Hovedelementene er et prognoseverktøy som beregner miljøvirkninger av et oppdrettsanlegg (simuleringsmodell), et kontrollverktøy som undersøker den faktiske påvirkningen (overvåkingsprogram) og grenseverdier for tillatt påvirkning (miljøstandarder). Vurderinger som er gjort av arbeidsgruppen for MOM, viser at Fiskeridirektoratets regionkontorer, dersom en slik ordning blir innført, vil få økt sin arbeidsmengde, mens Fylkesmannens miljøvern-avdeling kan få redusert sin.

Hjemmel til å innføre gebyrer for enkelte oppgaver som utføres av det offentlige forventes å gi positive administrative konsekvenser for havbruksforvaltningen, ved at det kan overføres ressurser til andre prioriterte oppgaver. Konsekvensene for næringsutøverne vil avhenge av i hvor stor grad hjemmelen benyttes til å innføre nye gebyrordninger. Ved innføring av eventuelle fremtidige gebyrordninger vil konsekvensene utredes nærmere før forslaget sendes på ordinær høring.

Hjemmel til å innføre forbud mot oppdrettsvirksomhet i bestemte områder og endring i straffebestemmelsen antas å ikke medføre administrative konsekvenser hverken for forvaltningen eller næringen.

5.2 Økonomiske konsekvenser

For næringsutøverne vil innføring av enkelte av de nye miljøbestemmelsene i oppdrettsloven kunne medføre økte investeringskostnader. Det forventes imidlertid at deler av disse kostnadene tas igjen ved at de løpende driftskostnadene kan reduseres. Lavere rømmingstall og bedre internkontroll og miljø vil samlet sett gi driftsmessige økonomiske gevinster for oppdretterne.

I typegodkjenningsutvalgets forslag til godkjenningsordning for anlegg, innretninger og utstyr til bruk i oppdrettsvirksomhet, er det forutsatt at ordningen skal være selvfinansierende. Det vil si at oppdretterne og utstyrproducentene skal dekke kostnadene ved ordningen. Fiskeridepartementet tar sikte på at det ved innføring av en slik godkjenningsordning ikke skal bygges opp et omfattende godkjenningsapparat. Havbruksforvaltningen ser det som viktig at en slik ordning ikke forringer konkurranseevnen til norsk oppdrettsnæring ved at kostnadene blir for store. For utstyrproducentene vil ordningen innebære kostnader ved godkjenning av prototyper og bransjestandarder. For oppdretterne er kostnadene knyttet til godkjenning av anlegg lagt ut på lokaliteten. Den positive kollektive effekt en slik ordning vil få for næringen antas imidlertid å oppveie de negative konsekvenser av økte kostnader for oppdret-

tere og utstysprodusenter. For havbruksforvaltningen vil godkjenningsordninger medføre økte kostnader til omstilling og opplæring av personell.

Ved innføring av en ordning med tilsyn basert på internkontroll vil det kreves omstilling i forvaltningen. Det vil dermed knytte seg økte kostnader til opplæring av personell i Fiskeridirektoratet. Et godt internkontrollsystem er et redskap for ledelsen i den daglige driften, og kan være med på å øke lønnsomheten i bedriften. Det er meningen at bedriftene skal tilpasse internkontrollsystemet til sine egne behov og forutsetninger, i stedet for at myndighetene skal lage en standard som skal passe for alle. Slik vil den enkelte bedrift kunne etablere et system som er mest mulig kostnadseffektivt og brukervennlig.

En fremtidig ordning med miljøovervåking forutsettes å være selvfinansierende, dvs. at oppdretterne skal dekke kostnadene ved ordningen. Kostnadene vil variere slik at anlegg med stor miljøpåvirkning vil ha større utgifter til miljøovervåking enn anlegg som i mindre grad påvirker forholdene på lokalitetene. For havbruksforvaltningen vil ordningen medføre omstilling i form av kompetanseoppbygging i Fiskeridirektoratet, og dermed gi økte kostnader til opplæring av personell.

En generell bestemmelse om hjemmel til gebyrordninger, medfører at kostnader for oppgaver som utføres av offentlige myndigheter, kan dekkes av næringen der dette finnes naturlig og rimelig. Ved innføring av gebyrordninger vil det bygges på det generelle prinsippet at brukerne av ulike offentlige tjenester skal belastes for de kostnader de påfører samfunnet. Gebyrene skal som utgangspunkt settes slik at de samlet ikke overstiger kostnadene ved kontrollordningen eller saksbehandlingen. Gebyr med hjemmel i oppdrettsloven vil være vederlag for oppgaver som utføres av forvaltningen. Gebyrene skal ikke ha karakter av fiskalavgifter.

Hjemmel til å innføre forbud mot oppdrettsvirksomhet i bestemte områder og endring i straffebestemmelsen antas ikke å medføre økonomiske konsekvenser for forvaltningen. De økonomiske konsekvensene for næringen av å innføre hjemmel til forbud mot oppdrettsvirksomhet i bestemte områder, vil avhenge av i hvilken grad hjemmelen benyttes til å innføre tiltak. Innføring av forbud mot oppdrettsvirksomhet eller andre tiltak i bestemte områder, legger en begrensning på muligheten for å drive næringsvirksomhet. For det enkelte lokalsamfunn som får fastsatt slike begrensninger på produktive sjøarealer i sin nærhet, vil dette kunne få store konsekvenser for den videre næringsutvikling. Det er imidlertid vanskelig å kvantifisere kostnadene ved slike inngrep på et generelt grunnlag. Ved bruk av bestemmelsen legges det opp til å gjøre en totalvurdering hvor hensynet til lokalsamfunn og næringsutøvere ivaretas.

Innføring av endringer i lovens straffebestemmelser antas å ikke medføre økonomiske konsekvenser hverken for forvaltningen eller næringen.

Fra en samfunnsøkonomisk synsvinkel er styrkingen av oppdrettslovens miljøprofil en viktig endring ved at en ved forvaltningen av oppdrettsnæringen vil legge større vekt på næringens samfunnsansvar for å ta vare på det omkringliggende miljø.

5.3 Miljømessige konsekvenser

Styrking av oppdretsloven som miljølov vil medføre positive konsekvenser for miljøet. De foreslåtte endringene vil etablere hjemmel til å sette i verk nødvendige tiltak som vil redusere miljøbelastningen fra oppdrettsnæringen. På sikt må det antas at bestemmelsene vil bidra til økt fokus på betydningen av et rent hav, og minst mulig påvirkning av det marine miljø ved produksjon av norsk sjømat.

6 Merknader til de enkelte bestemmelser

6.1 Til § 2 (lovens virkeområde) nytt femte ledd

For å sikre at anleggene har forsvarlig teknisk standard kan departementet kan gi forskrift om at oppdrettsloven skal gjelde for produksjon av varer og tjenester til oppdrettsvirksomhet.

Departementet kan for eksempel stille krav til produsenter av utstyr slik det fremgår av den foreslåtte typegodkjenningsordningen.

6.2 Til § 14 (gebyr)

Bestemmelsens første ledd gir departementet hjemmel til ved forskrift å fastsette gebyr for oppgaver som gjøres av offentlige myndigheter innenfor oppdrettslovens virkeområde. Begrepet «oppgaver» i loven skal forstås vidt slik at det omfatter blant annet tjenester, søknadsbehandling, tilsyn og kontroll som myndighetene utfører innenfor lovens virkeområde.

Gebyrhjemmelen gir grunnlag for at næringen kan dekke kostnadene for oppgaver som gjøres av offentlige myndigheter innenfor oppdrettsloven sitt virkeområde. Gebyr etter denne bestemmelsen vil være vederlag for oppgaver som utføres av forvaltningen. Gebyrene skal ikke ha karakter av fiskalavgifter.

Gebyrsatsene skal som utgangspunkt settes slik at gebyrene samlet ikke overskrider myndighetens kostnader med de oppgaver som utføres. Som kostnader regnes ikke bare de direkte utgiftene, men også indirekte administrative kostnader.

Gebyrene kan standardiseres og behøver ikke fastsettes ut fra utgiftene knyttet til den enkelte kontroll eller søknadsbehandling. For eksempel vil et standardisert årlig gebyr for forvaltningen av fôrkvoteordningen som omfatter kostnader ved registrering og kontroll av dokumentasjon og kostnader ved stikkprøvekontroll ved den enkelte bedrift, være å anse som gebyr for «oppgaver som gjøres av offentlige myndigheter innenfor denne lovens virkeområde», jf. § 14, første ledd.

Gebyrplikten vil påhvile den som driver virksomhet som omfattes av loven. Forutsatt at lovens virkeområde utvides i tråd med departementets forslag til endringer i § 2, kan for eksempel departementet med hjemmel i bestemmelsen, fastsette gebyrplikt for utstyrproduksjoner ved typegodkjenning av utstyr.

Bestemmelsen er generell og gir mulighet for å innføre gebyrer både for nye oppgaver, og for oppgaver som tidligere har vært kostnadsfrie for næringen. Det presiseres at bestemmelsen ikke er ment som noen begrensning i den myndighet som følger av forvaltningsloven § 27 a om gebyr for behandling av søknader om bevillinger, tillatelser, autorisasjoner og lignende.

6.3 Til § 16 (oppdrettsanleggenes tekniske standard)

Oppdretsloven § 16 gis et nytt annet ledd som gir departementet hjemmel til å innføre godkjenningsordninger for anlegg, innretninger og utstyr til bruk i oppdrettsvirksomhet. Bakgrunnen for denne bestemmelsen er at en ved bedret standard bl.a. ønsker å redusere rømming av fisk fra oppdrettsanlegg.

Departementet tar sikte på å bruke denne hjemmelen til å innføre en ordning med godkjenning av anlegg, innretninger og utstyr, hovedsakelig i tråd med det som ble foreslått av det såkalte typegodkjenningsutvalget. Lovbestemmelsen er imidlertid generelt utformet og er ikke knyttet spesielt opp til den foreslåtte ordningen. Med hjemmel i bestemmelsen kan det også settes i verk andre godkjenningsordninger og det kan gjøres endringer i den foreslåtte ordning. Departementet kan i forbindelse med godkjenningsordninger gi forskrifter om produksjon, transport, lagring og salg av varer og tjenester til oppdrettsvirksomhet, samt godkjenne bransjestandarder. Det ligger i dette at alle forhold som er av betydning for standarden på anlegg, innretninger og utstyr kan reguleres. Videre kan departementet stille krav til utredning, dokumentasjon og informasjon i forbindelse med en slik godkjenningsordning.

Departementet kan i forbindelse med godkjenningsordninger sette krav til tjenester. Et eksempel på en tjeneste som vil omfattes av loven er funksjonen som systemansvarlig i den foreslåtte typegodkjenningsordningen. Med hjemmel i bestemmelsen kan departementet sette krav til at systemansvarlig skal være godkjent etter nærmere fastsatte krav.

Godkjenning kan vurderes ut fra hvilken lokalitet anlegget, innretningen eller utstyret skal benyttes ved. Bestemmelsen gir blant annet adgang til i forskrift å stille krav til utredning og dokumentasjon av alle ytre påvirkninger som kan påføre belastninger til anlegg, innretning eller utstyr som omfattes av godkjenningsordningen, for eksempel belastninger fra det ytre miljø, ferdsel, påmontert og løst utstyr, vekt av død fisk, fôr mv.

Bestemmelsen gir departementet adgang til å stille krav om at alle anlegg, innretninger og utstyr som brukes i oppdrettsvirksomhet, både eksisterende og nye, skal være godkjent. Departementet kan også gjøre saklige, temporære, personelle, geografiske eller andre begrensninger i anvendelsesområdet for godkjenningsordninger. For eksempel kan det innføres ordninger som bare gjelder for nye anlegg, jf. det foreliggende forslaget til typegodkjenningsordning. Departementet kan også innføre overgangsordninger for utskifting av utstyr som allerede er i bruk. Det kan også være aktuelt å innføre særlige ordninger eller krav i områder hvor spesielle klimatiske forhold tilsier dette.

Departementet kan sette i verk ordninger med typegodkjenning av enkeltkomponenter og sammensatte systemer, i tillegg til godkjenning av hele anlegg i forhold til den enkelte lokalitet.

6.4 Til § 17 (internkontroll)

Departementet kan gi forskrift om at den som driver virksomhet som omfattes av oppdretsloven, ved internkontroll skal sikre at krav fastsatt i eller i medhold av loven overholdes.

Bestemmelsen gir departementet adgang til å innføre krav om internkontroll for «den som driver virksomhet som omfattes av denne lov». Forutsatt at lovens virkeområde utvides i tråd med departementets forslag til endringer i § 2, vil departementet kunne sette krav til internkontroll for utstysproducenter i tråd med det som er foreslått i forbindelse med den planlagte godkjenningsordningen beskrevet under kapittel 4.1.

Departementet kan gjøre tilpasninger for de ulike virksomheter som omfattes av loven. Herunder kan departementet ved fastsettelsen av forskrift også vurdere behovet for spesielle tilpasninger for FoU-virksomhet.

6.5 Til § 18 (miljøovervåking)

Med hjemmel i § 18 kan det settes krav til miljøovervåking. Departementet kan for eksempel innføre den foreslåtte MOM ordningen (Modellering-Overvåking - Matfiskanlegg).

Bestemmelsen gir departementet hjemmel å kreve omfattende undersøkelser av en oppdrettslokalitets miljømessige bæreevne. Undersøkelse av miljøet kan kreves før en eventuell oppdrettsvirksomhet kommer i drift og underveis mens virksomheten er i gang. Videre kan det stilles krav til hvilke undersøkelser som må foretas, måten de skal gjennomføres på, og til dokumentasjon av dette. Kravene til miljøundersøkelsen kan variere bl.a. etter forholdene ved den enkelte lokalitet.

Miljøundersøkelser vil dokumentere miljøtilstanden ved lokaliteten. Miljøtilstanden kan også fremgå av annen dokumentasjon enn de miljøundersøkelser som gjøres etter bestemmelsens første ledd. Dokumentasjon om tilstanden ved lokaliteten vil vurderes i forhold til en akseptabel standard og havbruksmyndighetene kan sette vilkår til driften for å få virksomhetens miljøkonsekvenser innenfor et akseptabelt nivå. Virksomheten kan pålegges å gjennomføre tiltak dersom dette anses nødvendig for å hindre uakseptable miljøkonsekvenser. Dette kan f. eks. være brakklegging av en lokalitet i en viss tid eller forby oppdrettsvirksomhet ved lokaliteten. I tillegg kan havbruksmyndighetene av eget tiltak sette i verk nødvendige tiltak.

Vilkår til drift eller andre tiltak kan pålegges eller iverksettes på bakgrunn av all tilgjengelig informasjon om forholdene ved lokaliteten.

6.6 Til § 19 (forbud mot oppdrettsvirksomhet i bestemte områder)

Et forbud mot oppdrettsvirksomhet med hjemmel i bestemmelsen vil kunne omfatte all oppdrettsvirksomhet i bestemte områder, både eksisterende og fremtidig virksomhet. Departementet kan også fastsette at det ikke skal tillates ny virksomhet innenfor et område, men at den eksisterende virksomheten fortsatt kan drive videre. Med hjemmel i bestemmelsen kan departementet fastsette både midlertidige og permanente forbud mot oppdrett i bestemte områder. I stedet for forbud kan departementet sette særlige vilkår for oppdrettsvirksomhet.

Det er to sentrale vurderingstema i lovteksten som begge må være oppfylt før vedtak kan treffes. Området må ha «særlig verdi for akvatiske organismer», og forbud mot eller særlige vilkår for oppdrettsvirksomheten må være

«nødvendig for å bevare de akvatiske organismer i deres livsmiljø». Området må således fremstå som et særskilt viktig habitat for akvatiske organismer som trenger særskilt vern for å bevares. Et prinsipp om proporsjonalitet vil gjelde ved bruk av bestemmelsen. Oppdrettsvirksomhet er en ønsket aktivitet som myndighetene i størst mulig grad vil legge til rette for. De restriksjoner som legges på adgangen til å drive næringsvirksomhet i form av oppdrett, må ikke gå lengre enn det som er nødvendig. Det vil bli lagt til rette for at virksomhet som ikke, eller som i mindre grad kommer i konflikt med bevaringsformålet, ikke blir pålagt forbud eller restriksjoner. Behovet for vern vil endre seg over tid. Dette kan innebære at en etter evaluering finner å innføre nye soner, eller at en på bakgrunn av ny kunnskap ikke finner at området har en slik verdi at det forsvarer tiltaket, og at en på denne bakgrunn velger å oppheve gjeldende restriksjoner.

6.7 Til § 25 (straffansvar)

Gjeldende straffebestemmelse i oppdretsloven har bøter som eneste straffesanksjon for overtredelse av bestemmelser gitt i oppdretsloven eller forskrifter fastsatt i medhold av loven. Strafferammen skjerpes fra bøter til bøter eller fengsel i inntil 1 år, og ved særdeles skjerpene omstendigheter, fengsel i inntil 2 år.

Overtredelse av vilkår gitt med hjemmel i loven er straffbart, for eksempel vil overtredelse av vilkår i konsesjonsdokument kunne straffes etter bestemmelsen.

Straffebestemmelsen i § 25 er delt i to alvorlighetsgrader. Begrunnelsen for et slikt skille er blant annet at for enkelte overtredelser av mindre alvorlig karakter, bør politiet kunne påtale overtredelsen med forelegg. Innføring av adgang til fengselsstraff får også straffeprosessuelle følger ved at en står i en annen situasjon ved bruk av tvangsinngrep enn det som er tilfelle i dag. Blant annet får påtalemyndigheten utvidet adgang til ransaking ved etterforskning av alvorlige overtredelser av loven. Dette vil få mest praktisk betydning for den etterforskning som skjer umiddelbart etter at et straffbart tilfelle er oppdaget.

Utvidelse av strafferammen vil også medføre at foreldelsesfristen for adgangen til å reise straffesak for overtredelse av loven blir 5 år, i stedet for 2 år, noe som gir bedre vilkår for den strafferettslige håndhevelse av loven. Det kan også være formålstjenlig at oppdagede grove overtredelse kan bli påtalt, selv om forholdet ligger noe tilbake i tid.

Med særlig skjerpene omstendigheter i andre ledd, menes blant annet overtredelser som har ført til omfattende forurensning av det ytre miljø, eller der det forelå stor sannsynlighet for omfattende skadevirkninger. Det vil også kunne være særlig skjerpene om overtredelse på annen måte gjør handlinger som skader næringens anseelse eller på annen måte opptrer til skade for næringen som helhet. Videre vil det være særlig skjerpene hvor overtredelse har stort omfang, eller ved gjentatte overtredelser har omgått bestemmelser med sikte på en vesentlig økonomisk vinning for seg selv eller andre.

Både etter første og andre ledd kan bøtestraff anvendes alene eller i kombinasjon med fengselsstraff. Fengselsstraff vil bare være aktuelt i unntakstil-

feller. Bot vil være den mest aktuelle straffen. Botens størrelse bør fastsettes i forhold til mulig gevinst ved overtredelsen, eventuell fare for skadevirkning, eller omfanget av skadevirkningen.

Fiskeridepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endring i lov 14. juni 1985 nr. 68 om oppdrett av fisk, skalldyr m.v.

Vi HARALD, Norges Konge,

stadfester:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endring i lov 14. juni 1985 nr. 68 om oppdrett av fisk, skalldyr m.v. i samsvar med et framlagt forslag.

Tilråding fra Fiskeridepartementet ligger ved.

Forslag til lov om endring i lov 14. juni 1985 nr. 68 om oppdrett av fisk, skalldyr m.v.

I

I lov 14. juni 1985 nr. 68 om oppdrett av fisk, skalldyr m.v. gjøres følgende endringer:

§ 2 nytt femte ledd skal lyde:

For å sikre at anleggene har forsvarlig teknisk standard kan departementet gi forskrift om at denne loven skal gjelde for produksjon av varer og tjenester til oppdrettsvirksomhet.

§ 14 skal lyde:

§ 14 (gebyr)

Departementet kan gi forskrift om gebyr for behandling av søknader og for andre oppgaver som gjøres av offentlige myndigheter innenfor denne lovens virkeområde.

Skyldig gebyr er tvangsgrunnlag for utlegg.

Nåværende § 14 blir ny § 15.

Nåværende § 14 a blir ny § 16.

§ 16 nytt annet ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om at bare godkjente anlegg, innretninger og utstyr kan brukes i oppdrettsvirksomhet. Herunder kan departementet gi forskrift om produksjon, emballering, transport, lagring og salg m.v. av varer og tjenester til oppdrettsvirksomhet, samt godkjenne bransjestandarder. Departementet kan gi forskrift med krav til utredning, dokumentasjon og informasjon i forbindelse med en slik godkjenningsordning.

Nåværende annet ledd blir nytt tredje ledd.

§ 17 skal lyde:

§ 17 (internkontroll):

Departementet kan gi forskrift om at den som driver virksomhet som omfattes av denne loven, ved internkontroll skal sikre at krav fastsatt i eller i medhold av denne loven overholdes.

§ 18 skal lyde:

§ 18 (miljøovervåking)

Departementet kan gi forskrift om at den som driver eller har søkt om å drive virksomhet etter denne loven, skal gjennomføre miljøundersøkelser og dokumentere miljøtilstanden der oppdrettsanlegg er lokalisert eller søkes lokalisert.

På bakgrunn av miljøundersøkelsene eller annen dokumentasjon, kan departementet sette vilkår til drift av oppdrettsanlegg samt sette i verk eller gi pålegg om nødvendige tiltak.

§ 19 skal lyde:

§ 19 (forbud mot oppdrettsvirksomhet i bestemte områder)

I områder med særlig verdi for akvatiske organismer kan departementet fastsette forbud mot, eller sette særlige vilkår for oppdrettsvirksomhet, dersom dette anses nødvendig for å bevare de akvatiske organismer i deres livsmiljø.

Nåværende § 15 blir ny § 20.

I kapittel IV blir nåværende § 16 ny § 21.

Nåværende § 17 blir ny § 22.

Nåværende § 18 blir ny § 23.

Nåværende § 19 blir ny § 24.

Nåværende § 20 blir ny § 25.

§ 25 nytt første og annet ledd skal lyde:

§ 25 (straffansvar)

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser eller vilkårgitt i eller med hjemmel i denne loven, straffes med bøter eller fengsel i inntil 1 år. På samme måte straffes medvirkning og forsøk.

Foreligger særlig skjerpene omstendigheter, kan fengsel i inntil 2 år anvendes, om ikke strengere straffebud får anvendelse.

Nåværende annet ledd blir nytt tredje ledd.

I kapittel V blir nåværende § 21 ny § 26.

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.
